

بصیرت‌گرایی و بصیرت‌افزایی، راهبردی اساسی در مقابله با جنگ نرم

همت اله شمولی^۱

موسی رشیدحفظ آباد^۲

حسین یعقوبی^۳

چکیده

بصیرت‌افزایی در جامعه برای مقابله با جنگ نرم دشمن از جمله راهبردی است که می‌تواند نقشه راه تمام عوام و خواص باشد؛ زیرا در این عرصه برای فایق آمدن بر جنگ نرم و توجه به لایه‌های جنگ نرم دشمن چون جریحه دار نمودن احساسات، عواطف، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای مهم جامعه است که از طریق مدیریت برادراکات، احساسات و باور سازی در مقابل باورسوزی دشمن از الزامات و کار ویژه بصیرت است.

مقاله حاضر که به صورت تحلیلی به نگارش در آمده است در صدد تبیین بصیرت‌افزایی به عنوان اساسی‌ترین راهبرد است که با استفاده از مبانی نظری و استدلال‌های لازم و با تأکید بر نظریه‌های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به دنبال ارائه راهبردها و راهکارهایی مؤثر به منظور پیشگیری و مقابله با آثار و پیامدهای سوء و زیان بار جنگ نرم می‌باشد.

کلید واژه‌ها: بصیرت، تفکر بسیجی، فتنه، جنگ نرم، قدرت نرم.

۱. دانشجوی دکتری علوم سیاسی گرایش مسائل ایران دانشگاه آزاد اسلامی (hshamouli@gmail.com).

۲. کارشناس ارشد روابط بین‌الملل (moussa.rashid@yahoo.com).

۳. کارشناس ارشد روابط بین‌الملل (siyasi.saas@gmail.com).

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران به عنوان یک قدرت نوظهور در منطقه و جهان با مبنای اسلامی و حکومتی مبتنی بر ولایت مداری و خار چشم اسکتبار، اینک به مرحله حساس و درعین حال بسیار ارزشمند رسیده و با ارائه الگوی جدید حکومت داری و بیداری اسلامی در طی این ۳۷ سال، همواره مورد توجه دشمنان بوده است. دشمنان از هر فرصت و اقدامی اعم از جنگ سخت چون تهاجم نظامی به ایران، جنگ نیمه سخت چون ترور و انفجارها و جنگ نرم و رؤیای انقلاب مخملی و براندازی در جهت ضربه زدن به انقلاب استفاده کرده اند.

تجربه دشمنان انقلاب اسلامی در مواجهه با ایران اسلامی در ۳۷ سال گذشته و فرصت و امکاناتی که دشمنان داخلی (بازیگران جنگ نرم) برای دشمن بیرونی مهیا کردند، این تصور را برای برخی به وجود آورد که تنش ها و آشوب های پس از انتخابات بهترین فرصت برای فروپاشی نظام اسلامی است. بنابراین در یک فرایند پیچیده، تمامی ابزار و امکانات رسانه ای و دیپلماسی دشمنان بیرونی و توان داخلی و عملیات فعالان سیاسی در داخل به عرصه آمده تا با تلفیق سه دکترین مهار، جنگ رسانه ای و نافرمانی مدنی (توصیه کمیته خطر جاری وابسته به مؤسسه مریکنایتیترپرایز در سال ۱۳۸۴) نظام جمهوری اسلامی را با چالش جدی مواجه سازند.

«امروز جمهوری اسلامی و نظام اسلامی با یک جنگ عظیمی مواجه است. در جنگ نرم، چه کسانی باید میدان بیابند؟ قدر مسلم نخبگان فکری اند؛ یعنی شما افسران جوان جبهه مقابله با جنگ نرم هستید. اینکه چه کار باید بکنید، چه جوری باید عمل کنید، چه جوری باید تبیین کنید، اینها چیزهایی نیست که من بیایم فهرست کنم، بگویم آقا این عمل را انجام بدهید، این عمل را انجام ندهید. اینها کارهایی است که خود شماها باید در مجامع اصلی تان، فکری تان، در اتاق فکر تان بنشینید، راهکار را پیدا کنید. لیکن هدف، مشخص است. هدف، دفاع از نظام اسلامی و جمهوری اسلامی است در مقابله با یک حرکت همه جانبه متکی به زور و تزویر و پول و امکانات عظیم پیشرفته علمی رسانه ای. باید با این جریان شیطانی خطرناک مقابله شود» (بازخوانی فرمایش های مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) در صحبت با

دانشجویان و نخبگان).

حوادثی که پس از انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری به وقوع پیوست، آزمون بزرگی بود که گروه های مختلف سیاسی، اجتماعی، توده ها و نخبگان کشور را مورد ارزیابی قرار داد. رهبران این «فتنه عمیق» که سال ها پیروی از خط امام را انحصاراً یدک می کشیده اند و مدعی بودند در میان گروه های مختلف درون انقلاب، نزدیک ترین به حضرت امام (ره) می باشند، با همین عنوان و ادعا در کنار اردوکشی خیابانی، خواسته های غیرقانونی با رمز تقلب و... موجب شدند که دشمنان داخلی و خارجی فضای جامعه را با افقی کم نور و بی نور به سمت انقلاب مخملی و براندازی نظام مقدس اسلامی بکشند. البته برنده اصلی در این عرصه، ملت ایران بوده که با حضور حماسی خود در ۹ دی ماه و ۲۲ بهمن ۸۸ تمام نقشه های دشمن را خنثی کرده است.

به همین منظور در این مقاله به این پرسش که "چه مؤلفه هایی در تبیین مفهوم بصیرت به عنوان الگوی مقابله با جنگ نرم وجود دارد؟" پاسخ می دهیم و روش گردآوری اطلاعات در این مقاله، کتابخانه ای و اسنادی است.

پیشینه تحقیق

- اکرم هاشمی نژاد در مقاله ای با عنوان قرآن کریم، بصیرت و جنگ نرم، نظام قرآنی و مقابله با تهدیدات جنگ نرم، به بررسی تفسیر سیاسی آیات قرآن در ارتباط با جنگ نرم و عوامل مؤثر بر آن از منظر معلم و مفسر قرآن حضرت آیه الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی) پرداخته و نگرش های تفسیری ایشان را در باره بصیرت آفرینی و خنثی سازی جنگ نرم بیان کرده است.

- جواد جلوانی و هادی البرزی در مقاله خود با عنوان بصیرت و جنگ نرم، به بررسی ابزار کارآمد رسانه در افزایش بصیرت مردم برای مقابله با جنگ نرم پرداخته، راهکارهای ارتقای سواد رسانه ای را بررسی کردند.

- عباس خسروانی در مقاله خود با عنوان تجهیز افسران جنگ نرم به سلاح بصیرت، بررسی کرده دانشجویان به عنوان نخبگان فکری جامعه، همان طور که در مبارزه به عنوان افسر جنگ نرم شناخته می شوند و در شکست توطئه های دشمن نقش برجسته ای دارند، باید از این نکته غافل

نباشند که خود در تیررس آماج حملات جنگ نرم هستند؛ چرا که تغییر ذهن آنان و همراهی شان با طرح‌ها و برنامه‌های دشمن به معنای تغییر ذهن عموم خواهد بود. بنابر این دشمن در انحراف دانشجویان، برنامه ریزی کلانی کرده است.

- غفار رضوی پور در کتابی با عنوان بصیرت و عصر جنگ نرم، به بررسی بصیرت در قرآن، بصیرت از منظر امام خمینی (ره)، استاد شهید مطهری و مقام معظم رهبری، چیستی و مفهوم بصیرت، آثار بصیرت، عوامل شکوفایی بصیرت، مصادیق بصیرت، بصیرت و فتنه، بصیرت و انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری، موانع و منابع بصیرت، پیشگیری از بی بصیرتی و در نهایت بصیرت و جنگ نرم پرداخته است.

- سعید ملکی و دادود حاتمی در مقاله ای با عنوان جنگ نرم و راهکارهای مقابله با آن، با الهام از دیدگاه مقام معظم رهبری به بررسی اینکه جمهوری اسلامی ایران می تواند با رهنمود های مقام معظم رهبری و تکیه بر منابع و توانایی خود می تواند جلوی جنگ نرم آمریکا و پیامد های ناشی از آن را بگیرد پرداخته است.

بخش اول - بصیرت

معنا و مفهوم بصیرت

بصیرت به معنای عام کلمه یعنی داشتن نگاه صحیح و درست نسبت به مسائل و موضوعات گوناگون و به همین دلیل کلمه بصیرت معمولاً با قیدی چون بصیرت دینی و یا بصیرت سیاسی همراه می شود (برگرفته از روزنامه صبح صادق) بصیرت به معنای روشن بینی و روشنائی است، بصیر چشم سر و بصیرت چشم دل، یک فرد موقعی دارای بصیرت سیاسی خواهد بود که شناخت درستی از مسائل و پدیده های سیاسی داشته باشد. فرد با بصیرت سیاسی، کسی است که دشمن را می شناسد و می تواند جبهه حق و باطل را تشخیص دهد. فرد با بصیرت با شناختی که از احزاب، گروه ها و جریان های سیاسی دارد، به خوبی می تواند میزان انطباق یا عدم انطباق حرکت این احزاب و جریان سیاسی را با خط ولایت تشخیص دهد.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در تبیین مسئله بی بصیرتی در دیدار با جمعی از نخبگان

می فرمایند: «بلاهایی که بر ملت ها وارد می شود، در بسیاری از موارد بر اثر بی بصیرتی است» (۸۷/۵/۵).

معظم له در نقش و اهمیت وجود بصیرت در فضای فتنه می فرمایند: «بصیرت وقتی بود، غبار آلودگی فتنه نمی تواند آنها را گمراه کند، آنها را به اشتباه بیندازد. اگر بصیرت نبود، انسان ولو با نیت خوب، گاهی در راه بد قدم می گذارد» (۸۷۷/۱۵).

در کلام امیرالمؤمنان (ع) آمده است: «فَقَدِ الْبَصْرَ أَهْوَىٰ مِنْ فَقْدِ الْبَصِيرَةِ». فقدان بصر به مراتب تحملش آسان تر از فقدان بصیرت است (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۶).

بصیرت به معنای فهم و درک عمیق است که زمینه تشخیص حق از باطل و انتخاب راه درست از نادرست را برای انسان فراهم می کند. انسان با بصیرت آینده نگر و دارای چشم انداز روشن تر و موضع نزدیک به حق و یا همگرا با حق است اما انسان بی بصیرت در حرکت دچار انحراف و اشتباه می شود.

بصیرت از دیدگاه حضرت علی (ع)

مهم ترین عوامل ایجاد نشر صحیح، یاد حق و تقواست. ارتباط با خداوند انسان را در مسیر هدایت قرار می دهد و تقوا، ابزاری برای حرکت درست در این مسیر نورانی است. مسیری که انسان با یاد حق آغاز می کند که در زیر برخی از دیدگاه های حضرت علی (ع) بصورت خلاصه می آید (اصغری، ۱۳۸۸: ۱۰).

۱- نفی وابستگی مادی

از دیدگاه امام علی (ع) از عوامل فتنه ها و بی بصیرتی، وابستگی مالی و طمع های مادی است. انسان کور دل تمام توجهش دنیاست، برای این دنیا توشه فراهم می کند و به دنبال کانون ثروت و قدرت است (سیدرضی، خطبه ۱۳۱).

حضرت علی (ع) می فرمایند: «نگاه به دنیا دو وجه است: وجه اول آنکه خود دنیا مطلوب برایت باشد که در این هنگام، باز دارنده یاد حق است. حالت دوم از نگاه به دنیا، بصیرت یافتن و هدایت یافتن توسط آن باشد که چنین نگاهی مطلوب است.

۲- تکیه بر عقل

یکی از منابع افزایش بصیرت، تکیه بر عقل و اندیشه و استفاده از قدرت عقل است. مراد از عقل در اینجا عقلی است که بتواند راه سعادت خویش را تشخیص دهد. حضرت علی (ع) می فرماید:

«عقل شمشیری است که از طریق آن، نفس (هوا و هوس) خویش را بکشی» (سید رضی، حکمت‌ها، باب ۴۱۶).

۳- افزایش علم و دانایی

امام علی (ع) دانایی را عامل بینایی معرفی می کند و اگر بصیرت را عاملی بر گسترش علم بدانیم، باید علم را ابزاری برای عمل مناسب نامید. تمامی اعمال انسان نیز نسبتی مستقیم با علم و حامل آن یعنی عمل دارد و پایه همه این تلاش‌ها نیز بصیرت است.

۴- توجه به قرآن کریم

از نگاه حضرت علی (ع) از عوامل بصیرت، توجه به قرآن است. ایشان در مورد نیت قرآن و بصیرت می فرماید: «این قرآن است که با آن می توان راه حق را بنگرید و با آن سخن بگویید و به وسیله آن بشنوید. این قرآن پند دهنده است، نمی فریبد و هدایت می کند.» (سید رضی، خطبه)

۵- توجه به تاریخ گذشتگان

حضرت علی (ع) انسان‌ها را به عبرت‌گیری از تاریخ و توجه به آثار گذشتگان دعوت می فرماید و آثار آن را مایه عبرت آمیزی می داند. آن حضرت مردم را به تفکر و امری دارد که خود این امر موجب باز شدن چشم باطن و ایجاد دیدی واقعی و نگرش صحیح به زندگی می شود.

بصیرت از دیدگاه مقام معظم رهبری

اگر پیروزی انقلاب اسلامی در طولانی‌ترین جنگ قرن بیستم را محصول رهبری و فرماندهی هوشمندانه امام خمینی (ره)، بنیانگذار انقلاب اسلامی بدانیم، پیروزی ایران اسلامی در مواجهه با پیچیده‌ترین صحنه «جنگ نرم» تاریخ معاصر را، که از سوی همان دشمنان و به تلافی از شکست‌های گذشته بر نظام تحمیل شد، باید محصول فرماندهی و هدایت حکیمانه رهبر معظم انقلاب اسلامی دانست. طراحان و نیروهای عمل‌کننده جنگ نرم تلاش داشتند با

بحرانی نامیدن صحنه های پس از انتخابات و ایجاد جو ارباب در کشور از طریق آتش زدن اموال دولت و مردم و راهبرد اردوکشی خیابانی، گام به گام اهداف را از ابطال انتخابات با رمز تقلب تا براندازی نرم (انقلاب مخملی) پیش ببرند. در زمینه راهبرد رهبری در مدیریت فتنه، گفتنی های بسیار است که در این مجال به برخی از فرازهای های آن اشاره می کنیم:

۱- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در تاریخ ۸۷/۱۵ در دیدار مردم چالوس و نوشهر، بصیرت را برای شناخت هدف، تشخیص راه صحیح، رسیدن به هدف، تشخیص دشمن و موانع راه و شناخت راه های برطرف کردن موانع ضروری دانسته و می فرمودند: «بصیرت قطب نمای حرکت بسیج در اوضاع اجتماعی پیچیده امروز است؛ به گونه ای که اگر کسی این قطب نما را نداشت و نقشه خوانی بلد نبود، ممکن بود ناگهان خود را در محاصره دشمن ببیند».

۲- معظم له در دیدار با خبرنگاران رهبری در تاریخ ۱۳۸۷/۲ فرمودند: «امروز به گمان من هدف و آماج دشمن، خواص است. آماج دشمن، خواص است. می نشینند طراحی می کنند تا ذهن خواص را عوض کنند برای اینکه بتوانند مردم را بکشاند، چون خواص تأثیر می گذارد و در عموم مردم نفوذ کلمه دارند. یکی از وظایف اصلی امروز من و شما همین است. ما بصیرت خودمان را در مسائل گوناگون تقویت کنیم تا بتوانیم ان شاء الله بصیرت مخاطبان و مستمعان خودمان را هم زیاد کنیم».

۳- ایشان در دیدار با کارکنان سپاه ولی امر در تاریخ ۸۷/۵/۲۱ فرمودند: «بلاهایی که به ملت ها وارد می شود، در بسیاری از موارد بر اثر بی بصیرتی است».

۴- معظم له در تاریخ ۸۷/۱۵ در جمع مردم نوشهر و چالوس فرمودند: «بصیرت وقتی باشد، غبار آلودگی فتنه نمی تواند آنها را گمراه کند و آنها را به اشتباه بیندازد. اگر بصیرت نباشد انسان ولو با نیت خوب در راه بد قدم می گذارد».

همچنین مقام معظم رهبری بصیرت در هدف، بصیرت در وسیله و بصیرت در شناخت رابه عنوان راه های جلوگیری و برداشتن فتنه ها دانسته که در این راستا نقش خواص دارای اهمیت است.

رفتار شناسی خواص در کانون فتنه ها

با توجه به فراز و نشیب هایی که در طول بیش از سه دهه انقلاب شکوهمند اسلامی ایران در رفتار خواص مشاهده می شود، مناسب است بحثی در زمینه رفتار شناسی خواص به اختصار داشته باشیم تا بتوانیم با یک شناخت و بصیرت روشن تری مسیر تکلیفی را دنبال کنیم (سعیدی، ۱۳۸۸، ۴).

۱- عوامل نقش آفرینی در انقلاب توحیدی

به طور معمول سه لایه و عامل در انقلاب توحیدی در گذشته و حال مشاهده می شود: لایه اول رهبری، که نقش اساسی و زیر بنایی در انقلاب ها را داشته و دارند. لایه دوم خواص و نخبگان قرار دارند؛ خواص چهره هایی هستند که به لحاظ نزدیک بودن به تفکر رهبری و استعداد و ظرفیت آنان به عنوان حلقه های اول به رهبری می پیوندند. لایه سوم مردم و توده ها هستند که به عنوان مخاطبان اصلی تلقی می شوند. خواص به نوعی بین رهبری و مردم واسطه بوده و ارتباط برقرار می کنند و پردازش کننده اندیشه های رهبری هستند (سعیدی، ۱۳۸۸، ۴).

۲- جایگاه خواص در ارتباط با رهبری و مردم

خواص در این بخش نقش بسیار تعیین کننده ای در زمینه آماده سازی و تحقق اهداف انقلاب دارند که برخی از آنها عبارت اند از: الف- هدایت افکار عمومی؛ ب- ترجمان اندیشه رهبری؛ ج- تبلور اندیشه های رهبری (نوع حرکت، رفتار و کردار آنها باید متناسب با دیدگاه رهبری باشد)؛ د- برخورداری از محبوبیت (نزدیکی مردم به خواص و محبوبیت نزد افکار عمومی به دلیل اعتبار و عشقی که به رهبر دارند). (رشوند، ۱۳۸۸: ۱۰).

۳- مقاطع حساس و تحول خواص

حرکت خواص و ایفای نقش تعیین کننده آنان در فرایند شکل گیری انقلاب، مقاطع حساسی را پدید می آورد که از الزامات آن، آزمون خواص و آسیب شناسی تفکر و رفتار آنان است؛ زیرا هر انقلاب سه مقطع خاص و حساس دارد: مقطع اول- از آغاز نقطه انقلاب تا پیروزی؛ مقطع دوم- از پیروزی تا پایان مدیریت رهبری اول؛ مقطع سوم- رحلت رهبری اول و آغاز رهبری دوم انقلاب.

در ابتدای انقلاب آسیب کمتری را از حرکت خواص شاهد بودیم که تعداد آنها چندان گسترده و تاثیر گذار نبوده است. بعد از عملیاتی شدن اندیشه های رهبری در شکل دهی حکومت (به طور مثال انقلاب اسلامی و رهبری معتقد به اصل ولایت فقیه به عنوان یک پدیده جدید در قرن بیست و یکم که بر خاسته از ولایت امامان معصوم (ع) است، تعارضات شدید شده است تا آنجا که برخی احزاب چون نهضت آزادی، جبهه ملی، حزب توده و منافقین در مقابل این نظریه رهبری موضع تندی گرفته، از گردونه انقلاب خارج شده اند و به معارضان و مخالفان انقلاب پیوسته اند. برخی افراد در رقابت با تصدی مقام و منصب ها از گردونه خارج شده اند. برخی، منصب ها را غنیمت و طعمه می دانند و در کانون قدرت و نهایتاً ثروت غرق شده اند تا آنجا که علیه رهبری و انقلابیون دست به اعلامیه و نامه شده اند (افتخاری، ۱۳۸۷: ۱۱).

نهایت اینکه مقام معظم رهبری راه برون رفت خواص از بی تعصبی، حب ثروت و فرزند و .. را در بصیرت دانسته اند؛ زیرا اگر نخبگان به انحراف کشیده شوند، علاوه بر خود تعدادی از همراهان خود را نیز ناخواسته به کانون گرداب فتنه رهنمون می کنند. با نگاهی به روند شکل گیری فتنه سبز و رصد حوادث قبل، حین و بعد از انتخابات ریاست جمهوری در دوره دهم، علاوه بر معیار بیگانگان برای اجرای طرح انقلاب رنگی در ایران، یکی از مهم ترین و اصلی ترین مؤلفه های این واقعه بزرگ در تاریخ انقلاب، بی بصیرتی برخی از خواص و به تبع آن دنباله روی عده ای از عوام است که جای تحقیق، تحلیل و بررسی زیادی دارد که دکترین بصیرت که به حق توسط حضرت آقا با امثال تاریخی حضرت «عمار» و نقش آفرینی ایشان در زمان حضرت امام علی (ع) در فتنه صفین و خوارج به اهمیت تربیت شاگردانی از این است برای انقلاب تأکید کرده اند.

در این قسمت شناخت مؤلفه های بصیرت به عنوان راه نامه تهاجمی در حوزه جنگ نرم ضروری به نظر می رسد (ربیعی، ۱۳۸۲: ۱۵).

مؤلفه های بصیرت

در بصیرت افزایی و شناخت مؤلفه باید با معیار مشخص حرکت کرد تا معیار گرایي جای شخص گرایي، حق گرایي جای مصلحت گرایي و تعقل گرایي به جای احساس گرایي نهادینه شود و در این راستا شناخت مؤلفه های بصیرت ضروری به نظر می رسد (رشوند، ۱۳۸۸: ۱۶).

۱- جبهه شناسی

جبهه شناسی در حرکت یک انسان مؤمن بسیار مهم است. بعد از تقسیم مناصب و مشاغل معمولاً مرزهای جدید اجتماعی، فکری، عقیدتی و.. به وجود می آید و گروه ها و دسته ها شکل می گیرند. فرقه های متعدد، همه اهل نجات نیستند. باید شاخصه های جبهه حق را شناخت. جبهه خودی و غیر خودی کاملاً باید مشخص گردد تا انسان در انتخابات دچار اشتباه نشود (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۸).

۲- جریان شناسی

کسانی اهل بصیرت هستند که جریان ها را خوب بشناسند. گاهی در جامعه جریان هایی شکل می گیرد که دارای ظاهر آراسته و زیباست، اما در باطن فتنه است. افراد با بصیرت باید جریان شناس باشند (دلشاد، ۱۳۷۷: ۱۵).

۳- شناخت خط امام (ره)

کسانی می توانند مدعی خط امام (ره) باشند که به اصول و معیارهای آن معتقد بوده و به آن عمل کنند. اصطلاح خط امام (ره) که به عنوان تابلوی پیروان اندیشه و تفکر امام مطرح شده شاخصه هایی دارد و باید معیارهای آن مشخص شود. از این رو شاخصه های خط امام (ره) را می توان در موارد زیر بر شمرد و پیروان خط امام (ره) را با این شاخص ها باید شناسایی کرد: ۱- دین مداری بر مبنای قرآن و سنت و تکیه بر فقه جواهری و اسلام ناب؛ ۲- مشروعیت الهی رهبری و قوانین؛ ۳- جامعیت دین اسلام؛ ۴- عینیت دین و سیاست؛ ۵- مردم سالاری دینی و فعالیت بخشیدن مردم در حکومت؛ ۶- دفاع از مظلومان؛ ۷- اعتقاد به ولایت فقیه (افتخاری، ۱۳۸۷: ۱۰).

احزاب و گروه های مدعی پیرو خط امام در دوران حیات امام (ره) باید همین معیارها در

نگرش و عملکرد شان به وضوح ظهور و بروز پیدا می‌کرد و پس از رحلت حضرت امام (ره) مهم‌ترین شاخصه‌ها در خط امام، پذیرش ولایت فقیه است؛ یعنی معیار خط امامی بودن گروه‌ها و جریان‌ها بستگی به میزان انطباق نگرش، رفتار و عملکرد آنان با نگرش، رفتار و عملکرد ولی فقیه پس از امام دارد و هر گروهی تابع ولی فقیه باشد، خط امامی است و گرنه خارج از چرخه معیار خط امامی است (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۱۱).

۴- شناخت امام و رهبری دینی

امام‌شناسی مهم‌ترین شاخصه اهل بصیرت است و شناخت امام و جایگاه امامت بالاتر از آن است که مردم با عقل خود بتوانند به ارزیابی آن پردازند. یا اندیشه درستی از آن داشته باشند یا به اختیار خود پیشوایی انتخاب کنند و سر و سامانی به آن دهند. مهم‌ترین چالش امت‌های توحیدی بر سر همین مسئله است، مثل قوم بنی اسرائیل که به پیشوای خود بسیار شک کرده‌اند و گوساله پرست شده‌اند و یا بعد از رحلت پیامبر اسلام (ص) امت اسلامی دچار توهم و تردید در ولایت و رهبری و... شده‌اند که اکثر این اتفاقات به دلیل بی‌بصیرتی بوده است (ربیعی، ۱۳۸۲: ۱۵).

کارکردهای بصیرت

در این بخش به دلیل اهمیت، به کارکردهای بصیرت اشاره می‌شود:

۱- بصیرت در جنگ و صحنه نبرد

صحنه نبرد معمولاً با انواع تبلیغات، شایعات و جنگ روانی از ناحیه دشمنان و ستون پنجم همراه است و بینش و بصیرت نافذ در نیروهای جبهه حق نقش بسیار مهمی را در ثبات، پایداری و خنثی‌سازی دسیسه‌های دشمن ایفا می‌کند.

۲- بصیرت در برابر فتنه‌ها و آشوب‌ها

هنگامی که حق در عرصه‌های حکومت گرفتار آشوب‌ها، فتنه‌ها و بحران‌های داخلی و منطقه‌ای می‌شود، نیروهای مدافع انقلاب نقش بسیار تعیین‌کننده دارند. نیرویی که می‌خواهد در برخورد با فتنه‌گران، خوارج و... موفق باشد، نیازمند به درک سیاسی قوی است. نمونه این نیروها را می‌توان در برخورد با نفاق در سال‌های اول انقلاب، کردستان، غرب، ۱۸ تیر و فتنه ۸۸

دید که عمل آنها با درایت و بصیرت افزایی همراه بوده است.

۳- بصیرت در عرصه های سیاسی

در یک نظام دینی و مکتبی که مشروعیت حاکمیت و قانون نشأت گرفته از ولایت مداری و ولایت فقیه است، نقش عناصر، نهاد ها و تشکل های معتقد و ملتزم به حاکمیت دینی در این عرصه تعیین کننده است. از لوازم ایفای نقش مؤثر، مفید و تعیین کننده نیروها، برخورداری آنها از بصیرت، بینش سیاسی قوی و شناخت درست جریان ها، خطوط و گرایش های سیاسی در جهت تشخیص و تفکیک میزان وابستگی آنها به اصول و مبانی نظام ولایت فقیه است و نهایت اینکه بصیرت به عنوان عامل بیرون رفت از فتنه ها است؛ زیرا بصیرت عامل شناخت و درک درست است. حضرت علی (ع) در این زمینه می فرمایند: «من بودم چشم فتنه را کور کردم و کسی جز من جرئت آن را نداشت. من با کسانی درگیر شدم که زمزمه شب و پینه بر پیشانی داشتند. این نبود مگر به خاطر فهم و یقینی که از پروردگار داشتم» (سید رضی، خطبه ۱۳۳).

فرضیه های شکل گیری فتنه

فتنه، وضعیتی است که حق و باطل با یکدیگر آمیخته شده و حتی با شعار های فریبنده، لباس حق بر باطل پوشانده می شود و پیشینه و سوابق افراد مدعی حق به گونه ای است که امر بر مردم و نخبگان مشتبه شده، آنها را در معرض آزمون سختی قرار می دهد. فتنه در مراحل ابتدایی به صورت نامشهود و در خفا شکل می گیرد که در این زمان فاقد عوارض ظاهری و خارجی است؛ اما در مراحل بعدی آشکار و بی پرده می شود و آثار و تبعات مذموم خود را در اجتماع ظاهر می کند. در این زمینه عواملی دخیل هستند که عبارت اند از: ۱- ناآگاهی مردم؛ ۲- غفلت از دشمن؛ ۳- جاذبه های مادی و حب به جاه، مقام و فرزند؛ ۴- امواج شهوت ها (انحراف و شهوت پرستی در جامعه و بنا به تعبیر مقام معظم رهبری سیاست اندلسی کردن جامعه)؛ ۵- سطحی نگری؛ ۶- دور شدن از خط ولایت؛ ۷- پیروی از هوای نفس؛ ۸- ضعف بنیه ایمانی و اعتقادی؛ ۹- عدم تفکیک حق از باطل؛ ۱۰- تفرقه و اختلاف در جامعه؛ ۱۱- خلل در رابطه امت و حاکمان؛ ۱۲- خود بزرگ بینی؛ ۱۳- شایعه پراکنی و تأثیر گذاری در افکار عمومی؛ ۱۴- فرصت طلبی؛

۱۵- بهانه تراشی؛ ۱۶- کارشکنی؛ ۱۷- ولایت گریزی؛ ۱۸- توجیه گری و عذرهای واهی بعد از ارتکاب جرم و خلاف؛ ۱۹- ایجاد اختلاف و تفرقه؛ ۲۰- عوام فریبی؛ ۲۱- پوشاندن لباس حق بر باطل (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۸: ۱۰۴-۷۶).

شیوه های مبارزه با فتنه گران

بی شک فتنه گری همانند غده سرطانی است که می باید با به کارگیری شیوه های مناسب از پیکره جامعه اسلامی قطع و ریشه کن شود. در زیر به اختصار به برخی از این شیوه ها اشاره می گردد:

- ۱- تذکر روشنگرانه؛ ۲- افشاگری؛ ۳- ترک رابطه با فتنه گران و معاندان؛ ۴- ملامت و سرزنش؛ ۵- سیاست احتیاط؛ ۶- برخورد قاطع و انقلابی؛ ۷- پیکار مسلحانه؛ ۸- توجه به تقوای الهی؛ ۹- تقویت بصیرت سیاسی؛ ۱۰- شناخت و رصد کانون فتنه و افشای اهداف آنها؛ ۱۱- ثبات قدم در مقابله با فتنه گران و تکیه بر اصول و معیارها به جای افراد و شخصیت ها؛ ۱۲- رجوع به امام حق و رهبری صالح به هنگام پیدایش فتنه. از این رو هر گاه جامعه مبتلا به فتنه شد، مهم ترین و مؤثرترین راه های نجات از فضای غبار آلود و آمیختگی حق و باطل، نگاه به رهنمودها و شاخصه های ترسیم شده توسط امام حق و رهبری صالح جامعه است. بی توجهی به فرایندهای مقابله با فتنه ها و تهدیدات فرا روی جنگ نرم، زمینه ساز جنگ نرم خواهد شد (دلشاد تهرانی، ۱۳۷۷: ۲۲).

بخش دوم- جنگ نرم

تعریف و ماهیت جنگ نرم

در ماهیت شناسی جنگ نرم در واقع به دنبال فهم چیستی و چگونگی آن هستیم. در جنگ نرم با استفاده از قدرت نرم و بدون توسل به خشونت، خواسته ها تعقیب می شود و با مفاهیمی چون: امنیت ملی، انسجام ملی و ثبات سیاسی ارتباط و درهم تنیدگی دارد. قدرت نرم اولین بار توسط جوزف نای در سال ۱۹۹۰ مطرح شد و آن را این گونه تعریف کرده است: «قدرت نرم، توانایی کسب چیزی است که می خواهیم از طریق جذب به جای اجبار به دست آوریم».

در جنگ نرم، باور ها، ارزش ها و عقاید مورد هجوم قرار می گیرد و بر این اساس می توان جنگ نرم را این گونه تعریف کرد. جنگ نرم مجموعه ای از اقدامات روانی و تبلیغاتی رسانه ای است که دگرگونی در هویت فرهنگی و الگوهای رفتاری مورد قبول یک نظام سیاسی را دنبال می کند و در واقع به دنبال نوعی سلطه در ابعاد سه گانه حکومت، اقتصاد و فرهنگ است.

انتشار مقاله مشهور جوزف نای، نظریه پرداز آمریکایی تحت عنوان "قدرت نرم" در سال ۱۹۹۰ م دیدگاه جدیدی را به مخاطبان ارائه کرد که براساس آن ایالات متحده به جای آنکه از طریق به کارگیری آنچه که قدرت سخت می نامند به انجام کودتای نظامی در کشورهای رقیب اقدام کند. تلاش خود را بر ایجاد تغییرات در کشورهای هدف از طریق تأثیر گذاری بر نخبگان جامعه متمرکز می کند.

آمریکایی ها طی سال های ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۹ حدود ۱۷ میلیارد دلار برای طراحی و اجرای جنگ نرم علیه نظام جمهوری اسلامی هزینه کرده است.

اگر چه تهدید های سخت همچنان در گوشه و کنار جهان قابل رؤیت است، اما از سال ۱۹۹۰ تحول در مفاهیم اساسی در روابط بین المللی نمایان شد. شاخص ها و معیار های جهانی شدن، به ویژه در عرصه اجتماعی و سیاسی باعث شد که نبرد و براندازی نرم جایگزین برخوردهای خشن نظامی شده است. این شیف پارادایمی از راه تغییر ذائقه جامعه خصوصاً نسل جوان تر آن در یک پیوست نسبتاً طولانی و تاریخی صورت می گیرد. جهانی شدن یا جهانی سازی زمینه موجه برای این اقدام توسط دنیای غرب است. رسانه های فرامرزی، اینترنت، ماهواره و ارتباطات از جمله شاخص های این حرکت پیچیده است.

بر این اساس، آمریکا می تواند به جای سرمایه گذاری میلیارد دلاری بر نظریه جنگ ستارگان به منظور مقابله با آنچه تهدید شوروی خوانده می شد، به سرمایه گذاری بر نخبگان جامعه شوروی از طرق مختلف اقدام کند. پس از فروپاشی شوروی، جوزف نای مقاله دیگری تحت عنوان «کاربرد قدرت نرم» در فصلنامه فارن پالسی در سال ۲۰۰۴ منتشر ساخت که تکمیل کننده نظریات قبلی او و متناسب با تغییرات جهان در سال های پس از فروپاشی شوروی و به ویژه

تحولات ناشی از واقعه یازده سپتامبر در روابط بین الملل بود.

در مقاله مذکور جوزف نای دیدگاه خود را درباره ایجاد تغییرات از طریق به کارگیری دیپلماسی عمومی در کنار به کارگیری قدرت نرم در میان نخبگان جامعه هدف مطرح کرد. بعدها نظریات او تکمیل تر شد و به عنوان دستورالعمل سیاست خارجی آمریکا تحت عنوان به کارگیری «قدرت هوشمند» به مورد اجرا گذاشته شد. براساس این نظریه، آمریکا با استفاده از دیپلماسی عمومی و قدرت هوشمند به برقراری نفوذ در بدنه جامعه هدف کمک می کند. این دیدگاه با دستورالعمل های اجرایی که توسط کارشناسان اطلاعاتی آمریکا نظیر دکتر «جین شارب» تهیه شد در سطح رسانه های گروهی به مفهوم «انقلاب نرم» معروف شد.

هم اکنون کشورهای استکباری به این نتیجه رسیده اند، همان گونه که استعمار به شیوه های قدیم، دیگر جوابگوی نیازها و اقتضائات امروزه نیست و باید در قالب استعمار نو وارد برخی از کشورها شد، از طریق جنگ سخت نیز چندان نمی توان موفقیت های مورد نظر را کسب کرد. بنابراین سعی می کنند با تمرکز بر مسائل فکری، عقیدتی و فرهنگی و در واقع با گشودن جبهه جنگ نرم، به اهداف خود برسند. بنابراین، امروزه جنگ نرم، مؤثرترین، کارآمدترین و کم هزینه ترین و درعین حال خطرناک ترین و پیچیده ترین نوع جنگ علیه امنیت ملی یک کشور است.

جنگ نرم به عنوان یکی از عوامل قدرت ملی به روحیه ملت خدشه وارد می کند، عزم و اراده ملت را از بین می برد، مقاومت و دفاع از آرمان و سیاست های نظام را تضعیف می کند. فروپاشی روانی یک ملت می تواند مقدمه ای برای فروپاشی سیاسی - امنیتی و ساختارهای آن باشد. جوزف نای قدرت نرم را شیوه غیرمستقیم رسیدن به نتایج مطلوب بدون تهدید یا پاداش ملموس می داند. این شیوه غیرمستقیم رسیدن به نتایج مطلوب قدرت است. بر این پایه یک کشور می تواند به مقاصد موردنظر خود در سیاست جهانی نایل آید؛ چون کشورهای دیگر، ارزش های آن را می پذیرند، از آن تبعیت می کنند، تحت تأثیر پیشرفت و آزاداندیشی آن قرار می گیرند و در نتیجه خواهان پیروی از آن می شوند. در این مفهوم آنچه مهم تلقی می شود،

تنظیم دستورالعملی است که دیگران را جذب کند (رشوند، ۱۳۸۸: ۱۵).

تاریخچه جنگ نرم در ایران

تهاجم فرهنگی مشخصاً از دوران رضاخان شروع شد. البته قبل از او، مقدمات آن فراهم و کارهای فراوانی انجام شده بود. روشنفکران وابسته، در داخل کشور ما کاشته شده بودند. نمی دانم آیا جوانان نسل ما و نسل انقلابی، تاریخچه این صدوپنجاه، دویست سال را درست خوانده‌اند یا نه؟ من همه دغدغه‌ام این است که جوان انقلابی امروز، نداند ما بعد از چه دورانی، امروز در ایران مشغول چنین حرکت عظیمی هستیم. تاریخچه این صدوپنجاه، دویست سال اخیر از دوران اواسط قاجار به این طرف از دوران جنگ های ایران و روس به بعد را بخوانید و ببینید چه حوادثی بر این کشور گذشته است.

متأسفانه در ایران اواخر قاجار که به فرهنگ غرب توجه شد و به ویژه در دوران منحوس پهلوی که این توجه شدت گرفت، آنچه که واقعاً تبادل، تلقی، تعاطی و تکامل فرهنگی بود، در ارتباط با غرب انجام نگرفت؛ بلکه نوعی تحمیل فرهنگی رخ داد.

تعریف جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری

- ۱- عبارت است از جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ و به وسیله شایعه پراکنی با ابزارهای پیشرفته ای که امروزه وجود دارد.
- ۲- عبارت است از دشمن به سراغ سنگرهای معنوی می آید که آنها را منهدم کند، به سراغ ایمان ها، معرفت ها، عزم ها، پایه ها و ارکان اساسی یک نظام و یک کشور، دشمن به سراغ اینها می آید که اینها را منهدم بکند و نقاط قوت را در تبلیغات خود به نقاط ضعف تبدیل کند و فرصت های یک نظام را به تهدید تبدیل کند.
- ۳- جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل ها و ذهن های مردم (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۵/۵).

چرایی جنگ نرم

اما به راستی جنگ نرم چیست و فنون و روش های اجرایی آن کدام اند؟ چرا مقامات کاخ سفید برای اجرای آن علیه ایران وارد عمل شده اند؟ جنگ نرم در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه ای است که جامعه یا گروه هدف را نشانه می گیرد و بدون درگیری نظامی و از طریق جنگ رایانه ای و اینترنتی و راه اندازی شبکه های رادیویی و تلویزیونی و... رقیب را به انفعال یا شکست وا می دارد. کلید خوردن جنگ نرم علیه ایران در مقطع فعلی را باید ناشی از گسترش حس تنفر از آمریکا در جهان دانست که به نظر سران کاخ سفید، ایران مرکز اصلی ایجاد این تنفر و گسترش آن است و در آمریکا برای مقابله با این موج، نیروی واکنش سریع تشکیل شده است تا اولاً به خنثی سازی نفوذ معنوی ایران در کشورهای اسلامی و منطقه خاورمیانه بپردازد، ثانیاً با القای خطرناک بودن ایران برای امنیت همسایگان، اذهان عمومی از اقدامات و نقشه های ایالات متحده منحرف شود.

طرح ناتوی فرهنگی که رهبر انقلاب آن را مورد تأکید و توجه قرار دادند، مشتمل بر خط تهاجمی دشمن و تلاش معاندان نظام برای ورود از عرصه های فرهنگی، هنری و رسانه ای است تا به سیاه نمایی علیه ایران بپردازند. رویکرد اصلی ناتوی فرهنگی، جنگ نرم و هدف اصلی آن فروپاشی پیوندهای هم گرایانه ملتی است که حدود سه دهه با تمام فشارها و کاستی ها صبر و مدارا پیشه کرده و راه پیشرفت و مقاومت در برابر زورگویی و انحصارطلبی دشمنان را برگزیده است (جمشیدی، ۱۳۸۸: ۲۲).

آمریکا و جریان صهیونیسم بین الملل برای عملیاتی ساختن جنگ نرم و ناتوی فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران، طی سال های گذشته راهکارهای مختلفی را آزمایش کرده اند. سرمایه گذاری در رسانه های ایران برای افکار عمومی جهان که یکی از نمونه های برجسته آن، ساخت و پخش فیلم ضد ایرانی «۳۰۰» سنگسار و... بوده، گوشه ای از این اقدامات به شمار می آید (ربیعی ۱۳۸۲: ۱۶).

چیستی و اهداف جنگ نرم

به اختصار چرایی و چیستی جنگ نرم علیه نظام مقدس اسلامی به شرح زیر بیان می شود:

- ۱- ایجاد فضای سوء ظن و بددلی در داخل کشور؛ ۲- جذب و ربودن و دزدیدن مغزها و استعدادها درخشان؛ ۳- عدم دستیابی به مقاصد خودمان در زمینه فرهنگ عمومی و ذهنیت ها و عمل فرهنگی مردم؛ ۴- ایجاد فضای غبار آلود و نوید کننده در آینده؛ ۵- نفوذ به فرهنگ، باورها، اعتقادات، رسوم، آداب، عادات، زبان، خط خویش؛ ۶- تجدید نظر در مفاهیم زمان حضرت امام (ره)؛ ۷- گرفتن در معرض نفوذ آسیب های فرهنگی و بی مبالاتی در مقابل دین و بی توجهی در مقابل ارزش های دین و انقلاب؛ ۸- تهمت علیه اسلام و مسلمانان و نظام جمهوری اسلامی برای لرزاندن دل مردم و از بین بردن امید؛ ۱۰- بزرگ جلوه دادن عیب های کوچک و پوشاندن محاسن بزرگ و درخشندگی ها؛ ۱۱- پاشیدن و ترویج بذر بی ایمانی در محیط علم و روشنفکری و آگاهی و معرفت؛ ۱۲- بی اعتقاد کردن نسل نونسبت به دین و اصول انقلابی؛ ۱۳- ضربه زدن به انقلاب اسلامی از طریق انتخابات؛ ۱۴- عوض کردن ذهن مردم و انصراف از راه اسلام؛ ۱۵- محو کردن نور امید در دل ملت ایران و بخصوص در دل جوانان؛ ۱۶- هدف قرار دادن نقطه اصلی یعنی ایمان مردم به منظور سست کردن ایمان دینی نسل جوان، سست کردن پیوند فکری و عاطفی آنان با کانون های اصلی و سست کردن انگیزه های آموزشی و پرورشی آنان؛ ۱۸- آماج اصلی و همیشگی اسلام ناب محمدی (ص)، وحدت ملی و جایگاه رهبری؛ ۲۰- بازدارندگی کشور از سازندگی مادی و معنوی جامعه و کشور؛ ۲۱- جلوگیری از الگو شدن جمهوری اسلامی در دنیای اسلام؛ ۲۲- نفوذ در ذهنیت (ایمان، دل، عواطف و عشق) مردم؛ ۲۳- تخریب باور ها؛ ۲۴- متزلزل کردن روحیه انقلابی، ایثار و شهادت در مردم؛ ۲۵- نوید سازی، تحقیر هویت، قدرت و تمکن مادی خویش؛ ۲۶- تسخیر پایگاه های فرهنگی در کشور تلاش برای استحاله فکری مردم؛ ۲۷- تنفر مردم دنیا از اسلام و مسلمانان؛ ۲۸- زیر سؤال بردن شخصیت پر جاذبه و چهره درخشان امام خمینی؛ ۲۹- شکستن ارزش هایی که ملت به آنها پایبندند؛ ۳۰- دامن زدن به

اختلافات و بر هم زدن اتحاد عمومی مردم؛ ۳۱- مرعوب کردن مسئولان و شخصیت های سیاسی؛ ۳۲- تهاجم به حضور بسیجی در کشور (جمشیدی، ۱۳۸۸: ۲۱).

روش های جنگ نرم آمریکا علیه ایران

۱- راه اندازی سایت های اینترنتی و ارایه نرم افزارهای جاسوسی به عوامل وابسته در داخل کشور تا ابعاد مختلف جنگ رسانه ای به شکل اثربخش تر طراحی و اجرا شود.

۲- ایجاد تقابل های سیاسی بین سران ارشد نظام اسلامی و القای اینکه «جنگ قدرت» در جمهوری اسلامی بین چند طیف در جریان است و نهایتاً فلان طیف یا فلان گروه از پیش، پیروز شده و یا شکست خورده اند.

می توان گفت پازل رسانه ای آمریکا برای تحت فشار قرار دادن ایران اسلامی طراحی شده و راهکار خنثی سازی و بی اثر کردن تلاش های دشمنان، ایجاد فضای همنوایی و همگرایی بین نیروهای درون نظام و عمل به مقتضیات اتحاد ملی به عنوان رهیافت راهبردی نظام اسلامی است. افشای حقایق و اوضاع داخلی آمریکا و نیز برملا نمودن توطئه های غرب در خاورمیانه و جهان اسلام و نیز تقویت زمینه های «انسجام ملی»، در زمره راهکارهایی هستند که می توانند در ناکامی نقشه های مراکز راهبردی سازی دولت آمریکا در ایجاد جنگ نرم علیه ایران تأثیرگذار باشند (افتخاری، ۱۳۸۷: ۲۲).

خطوط قرمز جمهوری اسلامی ایران

اصول انقلاب اسلامی، خط قرمز جمهوری اسلامی ایران است و برای حفظ آن باید تا پای جان، مال و آبرو کوشید. اصول تغییر ناپذیر در تأسی به اندیشه امام (ره) و رهبری به شرح زیر است: ۱- استمرار حکومت دینی در کشور و مبارزه با الگوهای ارائه شده توسط سکولارهای درون و برون حکومت؛ ۲- توجه به اندیشه امام (ره) به عنوان زیر ساخت انقلاب اسلامی؛ ۳- ولایت فقیه؛ ۴- استقلال سیاسی (نه شرقی نه غربی جمهوری اسلامی)؛ ۵- مردم سالاری دینی؛ ۶- قانون اساسی؛ ۷- تفکر و فرهنگ بسیجی؛ ۸- وصیت نامه حضرت امام (ره)

به عنوان میثاق معنوی و قانونی و شاخص راه حق؛ ۹- استقلال، آزادی جمهوری اسلامی؛ ۱۰- عدالت محوری؛ ۱۱- استکبارستیزی؛ ۱۲- مردم مداری؛ ۱۳- قانون مداری؛ ۱۴- توجه به محرومان؛ ۱۵- صرفه جویی؛ ۱۶- دوری از اشرافی گرایی؛ ۱۷- اعتماد سازی؛ ۱۸- حفظ ارزش ها و فرهنگ اسلامی؛ ۱۹- تقویت باورهای دینی و انقلابی و جلوگیری از تخریب آنها؛ ۲۰- توسعه رفاه. بنابراین، شناخت خطوط قرمز در دوران فتنه و مقابله با جنگ نرم ضرورتی انکارناپذیر که موجب شناخت بهتر ابعاد نیازمندی مولفه جنگ نرم خواهد شد.

ابعاد و ویژگی جنگ نرم

جنگ نرم دارای ابعاد سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، دفاعی و امنیتی است که دارای ویژگی هایی به شرح زیر است:

- ۱- جنگ نرم، مبارزه ای غیر خشونت آمیز است و از شیوه های نرم استفاده می شود.
  - ۲- در جنگ نرم تلاش اصلی بر ایجاد تردید در مبانی و زیر ساخت های فرهنگی نظام سیاسی متمرکز می شود.
  - ۳- در جنگ نرم نیروی مهاجم به دنبال بحران سازی، مقبولیت و مشروعیت زدایی از حکومت مستقر است. (مهم ترین هدف جنگ نرم است)
  - ۴- تغییرات جنگ نرم ماهوی، آرام، ذهنی و تدریجی است.
  - ۵- مبارزه در جنگ نرم بسیار پیچیده است و محاسبه و اندازه گیری در جنگ نرم، کاری دشوار است.
  - ۶- در جنگ نرم عواطف، احساسات و اندیشه ها از سوی نیروی مهاجم نشانه روی می شود.
- در ایران اسلامی تا کنون مؤلفه و شاخصه های انرژی ساز اسلام، به ویژه تشیع، مانع تحقق اهداف دشمن شده است. از آنجایی که بنا به فرموده حضرت امام (ره) «آنان ما را رها نخواهند کرد تا حیثیت مکتبی ما را لکه دار نمایند.» بنابراین باید هر روز هوشیار تر از دیروز بود. انقلاب رنگی در چهار کشور وابسته به شوروی سابق و حرکت های پیچیده در انتخابات اخیر ایران نشان داد که نبرد نرم به صورت جدی در دستور کار دشمنان قرار گرفته است و شبکه های

مختلف فرهنگی، آموزشی و مالی به کار گرفته شده اند.

ویژگی های جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری عبارت اند از:

- ۱- سریع؛ ۲- وسعت مکانی؛ ۳- پیچیده؛ ۴- متکثر؛ ۵- پیشرفته؛ ۶- نامحسوس؛ ۷- غافلگیرکننده؛
- ۸- سازماندهی شده؛ ۹- تغییرپذیر؛ ۱۰- همگیر؛ ۱۱- نامطمئن؛ ۱۲- متنوع؛ ۱۳- کارآمد، ۱۴- آرام و بی سروصدا؛ ۱۵- برنامه ریزی شده؛ ۱۶- هنرمندانه.

باید ابعاد دشمن و ابعاد دشمنی را بدانیم تا بتوانیم بر او فایق بیاییم. البته ما مدد الهی داریم، کمک غیبی داریم و بدون شک؛ این را انسان دارد مشاهده می کند؛ لکن ما مادامی که هوشیارانه و آگاهانه در میدان نباشیم و تدبیر لازم را به کار نبریم کمک الهی به سراغ ما نخواهد آمد (دلشاد تهرانی ۱۳۷۷: ۱۰).

شیوه اعمال جنگ نرم

شیوه های عمده این تأثیرگذاری به شرح زیر است:

۱- **تحمیل اهداف مورد نظر خود به مخاطب:** ابتدا مجموعه مؤلفه هایی را درباره یک موضوع استخراج می کند؛ یعنی درباره موضوعی که می خواهند القائی در مورد آن داشته باشند، چند مؤلفه را استخراج کرده، می کوشند دست کم نیمی از این مجموعه مؤلفه ها صادق باشد. آنگاه این اطلاعات صحیح را به عنوان پوشش و چتری به کار می گیرند تا در دل آن، چند موضوع خلاف واقع و نادرست را با تجزیه و تحلیل هایی به عنوان کالا و خدمات فکری و فرهنگی به کام مخاطب بریزند. بنابراین با جذابیت ظاهری که برای مخاطبان ایجاد می کنند، آنها را در پی بردن به انگیزه اصلی، دچار مشکل کنند؛ زیرا هنگامی که مخاطب می بیند چند مورد از این مؤلفه ها صحیح است، دیگر کل آن پدیده و تحلیل ارائه شده از آن را می پذیرد.

۲- **شک و تردید در مخاطب:** شاید اولین کاری که در جنگ نرم انجام می شود، این است که شخص را نسبت به دیدگاه های خود دچار شک و تردید می کند. شک، فرد را دچار خلأ فکری و منطقی می کند و او آماده می شود تا چیزهای دیگری را در ذهن بپذیرد. برای نمونه دشمن می گوید: رسانه های شما دروغ می گویند یا همه واقعتاً رانمی گویند و براساس منافع خودشان این کار را می کنند... در نتیجه نسبت به صحت عمل رسانه های خودی شک پیدا می شود.

۳- فریب مخاطب: یکی دیگر از روش های مهم در جنگ نرم، فریب است؛ یعنی مخاطب باید به این نتیجه برسد که باید این کار را انجام دهد و راهی جز این ندارد. مهم ترین و بالاترین سطح فریب این است که فرد را به خودفریبی بکشانند. گاهی فرد فریب می خورد، اما می داند که فریب خورده چاره ای ندارد. گاهی نیز فرد فریب می خورد، اما هرچه تلاش می کند او را از دایره و تور فریب بیرون بیاورند، امکان پذیر نیست؛ چراکه نمی خواهد باور کند که فریب خورده است.

۴- جذب مخاطب: یکی از شیوه های مهم دیگر در جنگ نرم، طراحی ادبیات مناسب برای جذب مخاطب است؛ ادبیاتی که ظاهری ارزشمند داشته باشد. هر انسانی، ارزش ها و هنجارهایی در ذهن خود دارد. اگر مطالبی که دیگران می گویند، با این ارزش های ذهنی تفاوت زیادی داشته باشد آن را پس می زند. به همین دلیل دشمن تلاش می کند پیام مورد نظرش را با توجه به ارزش ها و هنجارهای مخاطبان، طراحی کند و با ادبیات و شیوه هایی کاملاً معقول و پسندیده مخاطب را در ابتدا جذب کرده سپس مفاهیم و ارزش های مورد نظر خود را به صورت نامحسوس به او القا نماید (کارنامی، ۱۳۸۹: ۲۵).

علاوه بر موارد فوق دشمن از طریق ۱- شایعه پراکنی، ۲- جنگ روانی، ۳- دروغ و فریب، ۴- کارشکنی، ۵- ترویج متعمدانه فساد، ۶- تحمیل فرهنگ غربی، ۷- برانگیختن دشمن درونی، ۸- تحریف واقعیت ها، ۹- ایجاد اغتشاش در کشور، ۱۰- وارد شدن از مرزهای عقیدتی، ۱۱- حمله از روزه های فرهنگی، ۱۲- تبلیغات مدرن دارای پوشش جهانی، ۱۳- نفوذ در جناح های سیاسی، ۱۴- اختلال درونی در داخل کشور، ۱۵- تخریب ذهن، ۱۶- جنگ رسانه ای، ۱۷- شبهه افکنی اقدام به اعمال و اجرای جنگ نرم می نماید (جمشیدی، ۱۳۸۸: ۲۵).

اهداف دشمنان در جنگ نرم

اهداف دشمنان در جنگ نرم در حوزه های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قابل مطالعه و بررسی می باشد. هدف نهایی در جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی، تغییر ساختار نظام سیاسی

در ایران و جایگزین کردن یک نظام سکولار به جای نظام دینی مبتنی بر ولایت فقیه است. دشمنان به دلیل ناکامی در تمامی اقدامات سخت افزارانه خود علیه جمهوری اسلامی، اقدامات نرم افزارانه را در دستور کار خود قرار داده براین اعتقاد هستند که با این قبیل اقدامات، می توانند در نهایت پشتوانه های مردمی نظام اسلامی را از بین ببرند. در جنگ نرم، دشمنان تلاش می کنند تا رفتارهای حمایتی مردم از نظام اسلامی را به رفتارهای چالشی با نظام اسلامی تغییر داده نظام دینی را از درون با مشکل و با بحران مشروعیت و مقبولیت مواجه سازند (رشوند، ۱۳۸۹: ۶۰). دشمنان برای تحقق این هدف نهایی، به صورت مرحله ای چندین هدف را دنبال می کنند که این اهداف عبارت اند از:

۱- تغییر باورها و اعتقادات

باورها و اعتقادات مردم هر جامعه، پایه و اساس فرهنگ آن جامعه را تشکیل می دهد. دشمنان در جنگ نرم ایجاد تغییر در این باورها و اعتقادات را دنبال می کنند. بر اساس باورهای دینی و اعتقادات اسلامی، مبارزه با ظلم و حمایت از مظلوم یک ارزش تلقی می شود. رفتارهای ملت ایران در برابر زیاده خواهی های نظام سلطه با محوریت آمریکا و دفاع ایرانیان از ملت مظلوم فلسطین، ریشه در همین باورها و اعتقادات دینی دارد. بنابراین، دشمنان سعی می کنند در چنین باورها و اعتقاداتی خدشه وارد کرده آن را تغییر دهند.

۲- ایجاد تغییر در افکار و اندیشه ها

چگونگی فکر و اندیشه کردن در هر جامعه ای، مبتنی بر اعتقادات و باورهای مردم آن جامعه انجام می شود. دشمنان با تغییر باورهای دینی مردم یک جامعه، تلاش می کنند تا افکار و اندیشه های مردم به ویژه جوانان را تغییر دهند. افکار از یک طرف تأثیرپذیر از باورها و اعتقادات بوده از طرف دیگر شکل دهنده به الگوهای رفتاری است. رفتار مردم در هر جامعه ای، حاصل چگونه فکر کردن آنان است.

۳- تغییر رفتارها

دشمنان در جنگ نرم تلاش می کنند با تغییر باورها و افکار، الگوهای رفتاری جدیدی

را بر اساس باورها و افکار جدید در جامعه هدف شکل دهند. مدل های رفتاری جدید در جمهوری اسلامی ایران می تواند رفتارهای ارزش محور متناسب با جامعه دینی و اسلامی را به رفتارهای ارزش گریز و ارزش ستیز تبدیل نماید. چنانچه دشمنان بتوانند رفتار مردم را با جنگ نرم تغییر دهند، آنگاه می توانند رفتارهای حمایتی مردم از نظام اسلامی را به رفتارهای چالش برانگیز تغییر دهند (کارنامی، ۱۳۸۹: ۲۸).

۴- تغییر ساختار سیاسی

هدف نهایی از جنگ نرم علیه جامعه هدف، تغییر ساختارهای سیاسی آن جامعه است. دشمنان در جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی نیز چنین هدفی را تعقیب می کنند. با تغییر رفتار مردم در جامعه هدف و تبدیل رفتارهای حمایتی به رفتارهای چالشی، ثبات سیاسی در معرض تهدید قرار می گیرد. اکنون دشمنان در جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی، تمام تلاش خود را به کار بسته اند تا با تحریک احساسات و عواطف مردم، عده ای از آنان را به مقابله با جمهوری اسلامی وارد صحنه کنند. حرکت های چالش ساز و تشدید آن در صورت عمق پیدا کردن، ثبات نظام سیاسی را تهدید و بسترهای مناسب را برای تغییر در ساختارهای نظام های ضعیف فراهم سازد. در جمهوری اسلامی برخی از گروه های سیاسی و قشرهایی از جامعه با رفتارهای چالشی خود نسبت به نظام سیاسی با برخورداری از حمایت های گسترده خارجی، تلاش فراوانی به عمل آورده اند تا ثبات نظام سیاسی در ایران را بر هم زنند، لکن استحکام نظام در ایران و حضور هوشیارانه مردم در صحنه های دفاع از انقلاب و نظام اسلامی، موجب خنثی شدن توطئه ها در این مقطع گردید (ربیعی ۱۳۸۲: ۱۲).

نهایت اینکه جنگ نرم به دنبال ۱- تسلیم (افراد، خانواده ها، گروه ها، قبایل، روستاها)، ۲- تضعیف (شهرها، مناطق، نواحی، احزاب، جریان ها)، ۳- نابودی (دولت ها، کشورها، نظام ها، مکاتب و ..)، ۴- تغییر (ارزش ها، افکار، عقاید، اندیشه و ..) می باشد. در این زمینه خنثی سازی جنگ نرم در بعد نرم افزاری اقدام مشابهی را می طلبد که ما آن را امنیت نرم می گوئیم که برخاسته از قدرت نرم در نظام مقدس اسلامی است که به اختصار به آن می پردازیم. (افتخاری، ۱۳۸۷: ۲۶)

امنیت نرم به عنوان قدرت نرم درمقابل جنگ نرم

قدرت نرم بر خلاف قدرت سخت که دارای ساختار هرمی با منطق سلسله مراتبی و از سمت بالا به پایین است، در ساختارهای دایره‌ای و فاقد اضلاع تعریف می‌شود. امنیت نرم عبارت است از: حفظ منافع، حاکمیت و آحاد مردم به نحوی که افراد در باورها، ارزش‌ها و ادراکات خود را با چالش روبه‌رو نبینند. امنیت نرم به معنی وجود شرایط فضای عادی از هرگونه تهدید و تخریب علیه نهادهای فرهنگی، ارزشی، اجتماعی، اخلاقی، باورها و ارزش‌ها، اعتقادات دینی و... و به طور کلی جامعه نرم افزاری یک ملت می‌باشد. نهایت اینکه امنیت نرم رامی‌توان نتیجه اقدامات حفاظت اعم از پیشگیرانه و پیگیرانه و یا مجموعه بایدها و نبایدها دانست. (قرب، ۱۳۸۰: ۷۰)

امنیت عبارت است از توانایی یک کشور در دفع تهدیدات خارجی علیه حیات سیاسی یا منافع ملی خود و یا اینکه یک ملت وقتی دارای امنیت است که در صورت اجتناب از جنگ، بتواند ارزش‌های اساسی خود را حفظ کند و در صورت اقدام به جنگ، بتواند آن را پیش‌بردد. تعریف اول در راستای امنیت سخت و تعریف دوم در راستای امنیت نرم ارزیابی می‌گردد و یا برنامه ریزی برای جلوگیری از نفوذ و تاثیر گذاری دشمن بر اعتقادات، باورها، ارزش‌ها و... (ریبیعی، ۱۳۸۱: ۱۲۴).

ویژگی امنیت نرم

- تولید امنیت نرم در جامعه دارای ویژگی‌هایی است که آن را از سایر انواع قدرت متمایز می‌سازد.
- ۱- امنیت نرم یک رابطه است میان فرد یا رابطه‌ای میان افراد است. در واقع این رابطه فرایند مناسبی است که رابطه فرد با خدا در اجتماع، سیاست و رابطه انسان معنا و مفهوم پیدامی‌کند. هرچه قدر این رابطه قوی‌تر باشد، در تولید قدرت نرم افزاری جمهوری اسلامی ایران نیز موثرتر است.
  - ۲- امنیت نرم که حاصل قدرت نرم است، مبتنی بر ذهنیت و بر اساس باورها، ارزش‌ها، هنجارها و... است اما قدرت سخت مبتنی بر عینیت است.
  - ۳- امنیت نرم بر توانایی ارائه دستورکار از رهگذر هنجارها و نهادهایی که ارجحیت‌های دیگران را شکل می‌دهد، استوار است. امنیت نرم متکی بر اقناع و جاذبه است.
  - ۴- امنیت نرم غیر محسوس است؛ از آنجاکه امنیت نرم متکی بر ذهنیت است. مجموعه مهارت‌ها

والتزامات (دین، ایمان و...) است که تولید توانمندی برای یک بازیگر می کند.

- ۵- امنیت نرم، فراگیر و قابلیت توسعه و هم افزایی است.
- ۶- امنیت نرم ماهیت پویا و تحول پذیری دارد و همواره ثابت نبوده و با تحول بسترها، آنها نیز تغییر می یابند.
- ۷- امنیت نرم تعارض زا نیست و با روح و جسم انسان ها سر و کار دارد؛ در حالی که امنیت سخت در هر واحد سیاسی منجر به بروز تعارض می شود.
- ۸- نسبی بودن، ذهنی و بین اذهانی بودن، ایده ای بودن، متغیر بودن محیط، فاقد مرز بودن و... از دیگر ویژگی های امنیت نرم است (افتخاری، ۱۳۸۷: ۲۵).

ابزار و روش های امنیت نرم

ابزارها و روش های امنیت نرم به شرح زیر است:

- ۱- باورهای دینی، ایمان و تقوا؛ ۲- بصیرت؛ ۳- اعتمادسازی؛ ۴- تقویت فرهنگ اسلامی؛ ۵- بهره گیری مناسب از رسانه ها برای مقابله با ناتوی فرهنگی؛ ۶- مقابله با انحرافات دینی و خرافه پرستی چون قمه زنی و...؛ ۷- از بین بردن شکاف طبقاتی به عنوان محور توسعه در دهه چهارم (عدالت و توسعه)؛ ۸- شایسته سالاری و مقابله با مفاسد اداری و مفسدان اقتصادی و...؛ بنابراین بهترین شیوه برای تحقق امنیت نرم این است که حامیان از طریق مهندسی فرهنگی، عمق بخشی فرهنگی در سطح جامعه، ارتقای سطح بینش و آگاهی، توسعه و تولید علم، غنی سازی اوقات فراغت مردم به خصوص جوانان، اعتمادسازی مردم، مقابله با اشرفی گری و تجمل گرایی مسئولان و... توان تحلیل سیاسی و قابلیت تشخیص که منجر به بصیرت شود را ارتقا داد (براساس دست نوشته هایی در سمینار مشهد سال، ۱۳۸۷).

مؤلفه های امنیت نرم جمهوری اسلامی در الگوی قرآنی

- ۱- تعبد اسلامی (اطاعت از اوامر الهی، عمل به معروف ها و پرهیز از منکرات)؛ ۲- تزکیه و تقوای الهی (جهاد با نفس و تهذیب و تزکیه آن)؛ ۳- اخلاص؛ ۴- راز و نیاز و دعا (نماز و

عبادت)؛ ۵- تواضع و فروتنی و کمک به محرومان؛ ۶- محبت و اتصال با اهل بیت (علیهم السلام)؛ ۷- بصیرت و آگاهی دینی؛ ۸- شهدا و روحیه شهادت طلبی؛ ۹- ایثار و فداکاری (نترسیدن از غیر خدا و جهاد فی سبیل الله)؛ ۱۰- توکل به خداوند؛ ۱۱- وحدت و انسجام حول محور ولایت فقیه؛ ۱۲- قدرت معنوی؛ ۱۳- توان فکری و فرهنگی؛ ۱۴- قدرت علمی؛ ۱۵- کارآمدی نظام؛ ۱۶- سرمایه اجتماعی (قدرت بسیج کنندگی و توان ایجاد جنبش های اجتماعی)؛ ۱۷- مردم سالاری دینی؛ ۱۸- ظرفیت مدیریت تهدیدات نرم؛ ۱۹- انقلاب اسلامی، انقلابی مبتنی بر مؤلفه های فرهنگی است که وقوع و تداوم آن با تکیه بر همین مؤلفه هاست؛ ۲۰- قدرت نرم در نظر و عمل مدیریت اعمال شده بر انقلاب اسلامی توسط حضرت امام خمینی (ره) محوریت داشته و این امر موجب سهولت صدور پیام انقلاب اسلامی به جهانیان شده است. امروزه صحنه هموردی بین انقلاب اسلامی و نظام سلطه جهانی به سرکردگی آمریکا و رژیم صهیونیستی، صحنه هموردی قدرت نرم است که پیروز این صحنه، جمهوری اسلامی ایران است (رشوند ۱۳۸۸: ۲۰).

راهکنش های (تاکتیک های) جنگ نرم دشمن

آموزش اینترنتی جریان براندازی ادامه دارد. در یکی از این آموزش ها، ۳۶ راهبرد برای جنگ علیه جمهوری اسلامی پیشنهاد شده است. مضمون برخی از این رهنمودهای به اصطلاح راهبردی و راهکنشی، اعتراف به اقتدار جمهوری اسلامی و وضعیت بحرانی گروهک های رادیکال است. در بخشی از این توصیه ها که از جمله در سایت ایران گلوبال منتشر شده، با دعوت به نفاق و نقاب داری مذهبی آمده است: «زمانی که دشمن آن قدر قوی است که نمی توانی به او مستقیم حمله کنی، به چیزی حمله کن که عزیز اوست. جنبش، این کار را با حمله به مراسم روز قدس و ۱۳ آبان انجام داد. هیئت های مذهبی و روضه خوانی هم عزیز حکومت هستند... همچنین می توان از حملات درونی خود گروه های اصول گرا علیه یکدیگر استفاده کرد. وقتی که درگیری بین نیروهای درون بالا گرفت، می توان یورش و پیشروی کرد». در ادامه این توصیه ها آمده است: «از هیچ، چیزی بساز... دشنه را پشت

لبخند مخفی کن. یورش را باید ناگهانی انجام داد و حریف را هوشیار نکرد... باید ولایت فقیه و فرماندهان گروه مقابل را هدف گرفت تا سست شوند. وقتی با قدرت نیرومندی، طرف هستید که از پس او بر نمی آید، ابتدا به بنیان و منبع قدرتش حمله کنید؛ مثلاً مذهب که بنای مشروعیت حکومت است... وقتی ماهی بگیری که آب گل آلود است. پیش از رویارویی، شرایط گمراه کننده ای ایجاد کنید که توان درک و قضاوت دشمن تحت تاثیر قرار گیرد.» نویسندگان این توصیه در عین حال نوشته اند: «وقتی در خط شکست هستید و تنها راه، فرار و تجدید قواست، پس یک داستان سر هم کنید. وقتی دشمن سرگرم داستان شماست، نیروهایتان را از معرض خطر خارج کنید... نقش احمق را بازی کنید. جوری نقش بازی کنید که طرف مقابل فکر کند شما احمق و نادان هستید. این جوری دفاع کمتری به خودش می گیرد و شما بهتر می توانید حمله کنید.» طراحان این راهکنش ها با وجود تأکید بر «حمله به آموزش های مذهبی جمهوری اسلامی» می نویسند: «بگذارید تفرقه و اختلاف در اردوی دشمن پراکنده شود. توانایی آنها را با نبرد پنهان برای ایجاد اختلاف بین دوستان و متحدان و مشاوران و نیروهای دشمن تضعیف کنید که اگر درگیر اختلاف داخلی شدند، توانایی شان برای دفاع پایین می آید. ولی ما باید هوشیار باشیم. اختلاف بین نیروهای جنبش سبز به ویژه سکولارها و مذهبی ها یا داخلی ها و خارجی ها پیش نیاید» در ادامه این توجیه ها با اشاره به این مثل چینی که «درخت را با شکوفه های دروغین تزئین کن»، بر سبز نمایاندن حرکت مرده تأکید شده و آمده است: «اگر شکوفه هایی را به درخت مرده ای آویزان کنید، این توهم را ایجاد می کند که آن درخت سالم است. با تغییر چهره و دستکاری، باید تظاهر کرد که یک چیز بلااستفاده یا بی خطر، مفید یا خطرناک است.» طراحان این راهکنش ها در عین حال، دعوت به اتخاذ «راهبرد دژهای خالی» کرده پیشنهاد نموده اند: «زمانی که تعداد دشمن بر شما می چربد و هر لحظه ممکن است از او عقب بیفتید، آنگاه با تمام توان تظاهر به آمادگی کنید و با خونسردی و بسیار عادی رفتار کنید. این سبب افزایش گمان و تردیدها در جبهه دشمن می شود؛ مگر آنکه اطلاعات دقیقی از وضعیت شما داشته باشد... اگر همه طرح ها

شکست خورد و شواهد حاکی از قطعی بودن شکست باشد، عقب نشینی کنید و برای بازیابی نیروها زمان بخرید. در آستانهٔ باخت یا می‌توانید تسلیم شوید، یا سازش کنید که این شکست کامل یا نیمه شکست است، یا اینکه فرار کنید، چون هنوز از شانس برخوردار هستید.»

یکی از عوامل تأثیرگذار و مهم‌ترین شیوهٔ فراخوان سران فتنه و دشمنان خارجی برای اردوکنشی خیابانی در حوادث فتنهٔ ۸۸، فضای سایبری بوده که در این بخش به طور خلاصه به آن اشاره می‌شود. توجه ناگهانی رسانه‌های بیگانه به سوی شبکه‌های اجتماعی همچون فیس بوک، تویتر، یوتیوب و ... که ظاهراً به منظور ایجاد فضایی مجازی برای حضور الکترونیکی افراد در فضای چند صدایی برای بیان دیدگاه‌ها، پیدا کردن دوست، ارتباط با دوستان و فرستادن پیام‌های گروهی تشکیل یافته‌اند، از یکسو و تحول به وجود آمده در این شبکه و ایجاد زبان فارسی در آنها، آن‌ها هم به شکل ناگهانی و در تحولات پس از انتخابات اخیر ریاست جمهوری در ایران از سوی دیگر، سؤالات زیادی را در میان تحلیل‌گران در بارهٔ نحوه شکل‌گیری این نوع رویکرد از سوی غرب ایجاد کرده است. با توجه به اینکه غرب و در رأس آنها ایالات متحده آمریکا، رویکرد جدید تقابلی خود با جمهوری اسلامی ایران را در فضای جنگ نرم تعریف کرده‌اند، لذا در این گزارش سعی شده تا ابعاد این جنگ را در فضای سایبری مورد بررسی و تحلیل قرار دهد (حسینی ۱۳۸۶: ۱۴۱).

بررسی ماهیت جنگ سایبری و ابزارهای آن

برای عملیاتی کردن شیوه‌ها و تکنیک‌های نبرد رسانه‌ای و سایبری در جنگ نرم نیاز به ابزارها، تجهیزات و امکانات خاصی است. از این نظر شبکه‌های ارتباط اجتماعی همچون فیس بوک و تویتر در فضای چند صدایی مجازی، ابزاری مؤثر برای اجرای اهداف و مقاصد کارشناسان نبرد سایبری به شمار می‌رود. آنچه که امروز اهمیت دارد، این است که غرب در تکنیک‌های جدید رسانه‌ای خود، شبکه‌های اجتماعی مانند فیس بوک، تویتر و ... را راه‌اندازی کرده است؛ شبکه‌های اجتماعی که هم اکنون در دنیا خیلی مورد توجه قرار گرفته‌اند و پر مخاطب هستند. جریان خبر با یک فریب هدفمند و مشخص از سوی آمریکا و جهان غرب

دنبال می شود. از این جهت چنین عملکردی از سوی غرب نوعی فریب خوانده می شود که آنها این چنین شبکه هایی را به عنوان یک وسیله و ابزار ارتباطی در اختیار مردم دنیا قرار می دهند که پیام هایشان را به همدیگر منتقل کنند، اما در واقع آنها هستند که پیام سازی می کنند و در بستر این شبکه ها قرار می دهند (افتخاری: ۱۳۸۷: ۲۱).

جایگاه فضای مجازی در جنگ نرم

در جنگ نرم و یا فضای رقابتی نرم، دشمن از ابزار و تجهیزاتی استفاده و بهره می برد که راهکنش آن آشکار نباشد و نوعی پنهان کاری وجود داشته باشد. بر اساس این، یک فضایی را طراحی می کنند که رقیبشان نتواند دست آنها را بخواند، نتواند آمادگی روحی و ذهنی لازم را در برابر این گونه فعالیت ها کسب کند، نتواند سازماندهی و آنها را تشخیص و فعالیت آنها را پیش بینی کند. لذا اینجاست که راهکنش های سایبری نقش بسزایی را در فضای جنگ نرم ایفا می کند. البته نقش فضای سایبری در تحولات جنگ نرم بیشتر نقش «تسهیل کنندگی» است؛ یعنی امکاناتی مانند فیس بوک و یا تویتر و ... یک مجموعه ای را تشکیل می دهند که اهداف و راهبردهای دشمن را در فضای جنگ نرم به جلو می برند. امکاناتی مثل فیس بوک و تویتر به دلیل تنوع و گستردگی حجم اطلاعات آنها و همچنین پنهان و غیرقابل شناسایی بودن هویت اصلی آنها و سردمداران شان، خط مقدم جنگ نرم را تشکیل می دهند؛ به طوری که فضای سایبری و ابزار و تجهیزات آن، فضای جنگ نرم و رقابت نرم را سازماندهی می کنند. ماهیت این شبکه ها در جنگ نرم، رسانه ها و خبرگزاری های داخلی و حتی برخی از مدافعان انقلاب را که در مقوله خبری و اطلاع رسانی فعالیت دارند، دچار یک اشتباه کرده است. آن اشتباه این است که ما «جنگ نرم» را با «عملیات روانی» و «جنگ روانی» اشتباه فرض می کنیم. اولاً جنگ نرم اعم از عملیات روانی است و ثانیاً کاری که الان دشمنان نظام با ما انجام می دهند که مقام معظم رهبری از آن به عنوان «جنگ نرم» تعبیر می کنند، از پیچیدگی خاصی برخوردار است (ربیعی: ۱۳۸۲، ۲۵).

عملیات روانی با هدف تأثیر بر فکر و اندیشه و آن هم به صورت مقطعی، سیر مشخص و

معینی را طی می کند. در عملیات روانی پیام به صورت راه کنش های مختلف به مخاطب داده می شود و مخاطب ناچار به پذیرش آن پیام است، اما در جنگ نرم، بحث اغنا سازی و تولید رضایت وجود دارد. در فضای جنگ نرم دیگر بحث اخبار و اطلاعات آن هم به معنای رایج آن مطرح نیست، بلکه اطلاعات از نوع امنیتی مطرح است. در جنگ نرم بحث اخبار آن هم از نوع اطلاعاتی و امنیتی جایگاه مهمی به خود اختصاص داده است؛ به طوری که مخاطب آن چنان در معرض اطلاعات فراوان و انبوه سازی اطلاعاتی به ظاهر دقیق و مستند و با پوشش خبری کامل قرار دارند که یک رضایت مندی را در آنها به وجود می آورد.

در جنگ نرم با هدایت خبر و انبوه سازی اخبار و اطلاعات (از نوع ایتملی جنس سرویس) برای شکل دهی افکار عمومی مواجه هستیم؛ بطوری که شبکه اجتماعی مانند فیس بوک و تویتر به عنوان ابزار و تجهیزات اصلی جنگ نرم، ناخودآگاه اغناء سازی و تولید رضایت را در افکار عمومی ایجاد می کند و اینجا است که مخاطب با آن داده های ذهنی که این شبکه ها (فیس بوک و تویتر) ایجاد کرده اند، همراه می شود.

بخش سوم - تفکر بسیجی

دکترین چشم انداز سیاسی اسلام که نقطه اوج آن با ظهور عدالت گستر بزرگ تاریخ یعنی حضرت ولی عصر (عج) محقق خواهد شد، قابل تحلیل است و تا آن مقطع، هیچگاه رسالت «انقلاب و بسیج» پایان یافته نیست. حرکت رو به رشد و تکاملی انقلاب اسلامی که زمینه ساز آن پایان شکوهمند تاریخ است، ادامه دارد؛ زیرا در عصر غیبت نظام ولایت فقیه برای تبدیل چارچوب تئوریک و احکام و مقررات دینی به یک چرخه عملی، ارتباط مستقیم رهبر با توده ها و تحقق چرخه اهداف انقلاب و ایستادگی در مواجهه با جبهه دشمن، وجود یک سیستم انگیزشی و موتور محرکه ای مؤثر به نام «بسیج» و «تفکر بسیجی» ضرورتی انکار ناپذیر است (حسینی، ۱۳۸۶: ۱۴۴).

تفکر از منظر قرآن و نهج البلاغه

تفکر اساس حیات انسان است؛ زیرا انسانیت و ادراک او، از عالم و آدم و پروردگار عالمیان و اتصالی که با حق برقرار می کند به نحوه تفکر اوست. با تفکر است که استعداد های پنهان آدمی از قوه به فعل درمی آید و زمینه حرکت کمالی او فراهم می شود. (دلشادتهرانی، ۱۳۷۷، ۴۵). راه تربیت آدمی، راهی است که از فکر می گذرد؛ زیرا انسان موجودی است متفکر یعنی با اندیشه زندگی می کند. با به کار گرفتن فکر خود سیر می نماید و هر سود و زیانی که می بیند، از راه، راهکار و اندیشه هایش است که بهره مند یا متضرر می شود و از همین راه به سعادت می رسد. بنابراین، توجه به تفکر صحیح و تربیت فکری اساسی سلوک به سوی کمال مطلق است. پس باید هم امور تربیتی و هم امور مبتنی بر اندیشه صحیح باشد و از راه فکر آدمی متوجه سود و زیان و صلاح و فسادش می شود تا بر اساس تفکر در یابد و به شوق برسد و به حقیقت گرایش یابد و بر اساس تفکر از بدی و تباهی دوری گزیند (جوادی آملی، ۱۳۷۲: ۹۵).

تعریف بسیج در جمهوری اسلامی

بسیج مجموعه است از انسان های دارای فرهنگ و ارزش های غنی و مشترک که در پی تأمین خواست ایمانی و درونی خویش برای تحقق آرمان های الهی و نهایی به صورت داوطلبانه سامان گرفته اند و با هویت اسلامی - انقلابی در صحنه های مختلف جامعه با توان مضاعفی که یافته اند، نقش های بی بدیلی ایفا می نمایند (ناظمی، ۱۳۸۶: ۸۶).

ویژگی های تفکر بسیجی از دیدگاه حضرت امام (ره)

پیرامون مبنای تفکر بسیجی باید گفت اساس تولد بسیج با تفکر امام خمینی (ره) پیوند خورده است؛ بدین معنا که بنیانگذار جمهوری اسلامی با اعتقاد و عمل به «راهبرد بسیج» در برپایی انقلاب و شکل دهی و تثبیت نظام جمهوری اسلامی، به تشکیلات بسیج به عنوان یک تفکر و فرهنگ حاکم بر آحاد جامعه اسلامی توجه ویژه داشته اند و این اصل راهبردی را عامل ایستادگی مردم و استمرار نظام جمهوری اسلامی و توسعه این تفکر را در جهان عامل

عزت مستضعفان در برابر مستکبران دانسته اند.

مهم ترین کلید واژه های تفکر بسیجی از نگاه حضرت امام (ره) عبارت اند از:

- ۱- شجره طیبه و درخت تناور و پر ثمری که شکوفه های آن بوی وصل و طراوت یقین و حدیث عشق سر می دهد؛ ۲- مدرسه عشق و مکتب شاهدان و شهیدان گمنامی است که پیروانش بر گلدسته های رفیع آن، اذان شهادت و رشادت سر داده اند؛ ۳- میقات پا برهنگان و معراج اندیشه پاک اسلامی ایران که تربیت یافتگان آن نام و نشان در گمنامی و بی نشان گرفته اند؛ ۴- لشکر مخلص خداست که دفتر تشکیل آن را هم مجاهدان از اولین تا آخرین امضا نموده اند؛ ۵- من همواره به خلوص و صفای بسیجیان غبطه می خورم و از خدا می خواهم تا مرا با بسیجیانم محشور گرداند؛ ۶- ملتی که در خط اسلام ناب محمدی (ص) و مخالف با استکبار و پول پرستی و تحجر گرایی و مقدس نمایی است، باید هم افرادش بسیجی باشند؛ ۷- اگر بر کشوری نوای دلنشین تفکر بسیجی طنین اندازد، چشم دشمنان و جهانخواران از آن دور خواهد گردید؛ ۸- فرزندان بسیجی ام در این مراکز (حوزه و دانشگاه)، پاسدار اصول تغییر ناپذیر نه شرقی و نه غربی باشند؛ ۹- بسیجیان جهان اسلام در فکر حکومت بزرگ اسلامی باشند؛ ۱۰- باید هسته های مقاومت را در تمامی جهان به وجود آورد و در مقابل شرق و غرب بایستد (ناظمی، ۱۳۸۶: ۸۷).

ویژگی های تفکر بسیجی در منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

آنچه از مجموعه بیانات رهبر معظم انقلاب بر می آید، این است که بسیج و انقلاب دو پدیده همزادند که هر یک از این دو پدیده، صرفاً با دیگری قادر به ادامه حیات است. همچنین این دو پدیده قدرت هم افزایی دارند. اقتدار بسیج ثمره اقتدار انقلاب عامل اقتدار بسیج خواهد بود

مهم ترین کلید واژه های تفکر بسیجی از نگاه مقام معظم رهبری عبارت اند از:

- ۱- بسیج، پشتوانه اصلی انقلاب است؛ ۲- بدنه و زبده ملت، همان بسیج است؛ ۳- آن چیزی که انقلاب ما به آن تکیه می کند، نیروی بسیج است؛ ۴- در هر مجموعه ای که افراد آن عضو

بسیج هستند از جهت خدمت به انقلاب، نسبت به دیگران برتر و مقدم ترند؛ ۵- با حضور بسیج خطری نظام را تهدید کند، سینه بسیجی سپر انقلاب خواهد شد؛ ۶- من هم افتخار می کنم که یک بسیجی باشم؛ ۷- به عنوان یک بسیجی، هر جا که انقلاب به وجود من نیاز داشته باشد، حاضرم خدمت کنم؛ ۸- بسیج برای دفاع از کشور اسلامی و انقلاب اسلامی است؛ ۹- امروز بسیج عناصر مؤمن و فداکار، علاوه بر دفاع مسلحانه از کشور و انقلاب، باید سازندگی کشور را نیز هدف دیگر خود قرار دهد؛ ۱۰- ملت بزرگ و بسیجیان مؤمن و فداکار ما، دفاع از فلسطین را فرضیه ای دینی می شمارند؛ ۱۱- نیروی عظیم بسیج توانسته در میدان های پر خطر، وظیفه های سنگینی را بر عهده بگیرد و کارهایی را که گاهی از هیچ عنصری دیگری ساخته نبود و بر نمی آمد، انجام بدهد؛ ۱۲- بسیج یعنی دنبال احساس تکلیف و خدمت به خلق و تلاش و کار برای آرمان ها و هدف ها و دفاع از اسلام اند؛ ۱۳- اساس بسیج در جمهوری اسلامی بر آگاهی است؛ ۱۴- بسیجیان عزیز، هر جای کشور که هستید، این بصیرت را روز به روز زیاد کنید. نگذارید بعضی از نیاز های مادی و مسائل کوچک، جلو بصیرت ها را بگیرد. بصیرتتان را حفظ کنید و دشمنان را بشناسید؛ ۱۵- بصیر باشید در شناسایی دشمن، بصیر باشید در شناسایی ترفند های دشمن؛ ۱۶- رئیس جمهور عزیز ما یک بسیجی است. (کارنامی، ۱۳۸۹: ۳۰)

مؤلفه ها و شاخصه های تفکر بسیجی

مجموعه ویژگی ها و کلیه واژه هایی که از سوی حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مطرح شده، در نوشتار قبل بیان گردید. بر اساس این می توان مؤلفه ها و شاخص های تفکر بسیجی را در چهارمقوله متفاوت دسته بندی و احصا نمود. این موارد عبارت اند از: (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۱۴۹-۱۵۰).

بخش فرهنگی و اجتماعی

مؤلفه ها	شاخص ها
عشق به ذات مقدس حق و اسلام	به نصوص دینی (قرآن و روایات) علاقه نشان دادن
مدافع اسلام ناب محمدی(ص)	غیرت دینی داشتن و حساسیت نسبت به حریم ها و حرمت های دینی
مخالف تحجر گرایی	عکس العمل در مقابل باورهایی که مصالح زمانی و مکانی را در نظر نمی گیرند .
مخالف پول پرستی و مقدس نمایی	دوری از آنان که بیش از حد به نیازهای مادی اهتمام داشته و در صدد جمع آوری و واپایش مالی هستند.
توجه به محرومان و مستضعفان	مواجهه با کسانی که دین را به ظواهر دینی فرو می کاهند و دفاع از حقوق انانی که در طبقات پایین جامعه اند .
تفکر عدالت محور	تدوین خط مشی ها و راهبرد ها و راهکار ها در دفاع از محرومان.

بخش اخلاقی

مؤلفه ها	شاخص ها
ایثارگری	از منافع خود برای منافع دیگران گذشتن
صفا	آنچه که دوست دارند (مال و جان) در راه خدا انفاق کردن
خلوص	گذشتن از هر گونه منافع در خفا و بدون اطلاع دیگران
فداکاری	گذشتن از منافع ، بدون توجه به اقبال و ادبار دیگران
شهادت طلبی	با دیگران در ایثار گری رقابت نمودن و پیشقدم برای فداکار بودن
امید و انگیزه داشتن	فریب غنایم تنگه های احد را نخورده و نگهبانی بیدار، پاسداری گوش به زنگ و دست به ماشه است .

بخش نظامی

مؤلفه ها	شاخص ها
ایده تشکیل هسته مقاومت جهانی	دفاع از تأسیس هسته های مقاومت بسیج در سطح جهان
ایستادگی در مقابل شرق و غرب	تقویت روحیه عزت طلبی ، مبارزه جویی و ذلت گریزی (زیر بار قرار دادها و پیشنهادهای قلدرانه قدرت های عصر نرفتن
آموزش فنون نظامی	تفکر دفاع از هسته های شهری و روستایی و اداری بسیج ، دفاع از فراگیری فنون نظامی و دفاعی ، دفاع از تسری بسیج به همه ایرانیان و...

بخش سیاسی

مؤلفه ها	شاخص ها
مخالفت با استکبار	با قدرت های زورگو در حد توان مقابله کردن
پاسداری از اصل نه شرقی و نه غربی	دقت در وابسته نشدن به هر نوع قدرت سیاسی جهانی
به فکر حکومت بزرگ اسلامی بودن	تأسیس، حفظ و تقویت حکومت اسلامی ، دغدغه اقامه حکومت اسلامی به صورت فراگیر و در سطح جهان
هوشیار و بصیر بودن	دارای دور اندیشی و قدرت تحلیل سیاسی به روش کلان بودن ، فریب دشمنی را نخوردن و با شاخص ولایت مداری جهت گیری های خود را تنظیم کردن

سال دوازدهم - شماره ۳۵ - زمستان ۱۳۹۴

جایگاه راهبردی بسیج در راهبرد دفاعی کشور

«بسیج مردمی» مهم ترین قدرت راهبردی نظام جمهوری اسلامی را شکل می دهد. بر اساس راهبرد ترسیم شده از سوی رهبری نظام اسلامی در مواجهه با تهدیدات دشمن، راهبرد جمهوری اسلامی در جهت خنثی سازی و دفع تهدیدات دشمن، «بازدارندگی در مرحله تهدید»، «دفاع همه جانبه در صورت اعلان جنگ» و «اقدام به دفاع و ضربه متقابل در صورت اقدام به جنگ» می باشد. این راهبرد

ثابت و تغییر ناپذیر جمهوری اسلامی در برابر تهدیدات خارجی است.

بر اساس دفاع همه جانبه ای که رهبر معظم انقلاب و فرمانده کل قوا مطرح نموده اند، استفاده از همه ظرفیت های اعتقادی، ملی، سیاسی، روانی، اقتصادی، فرهنگی، هنری، جغرافیایی و ... برای دفاع در مقابل دشمنان نظام جمهوری اسلامی مدنظر است. همه جانبه بودن دفاع، تأکیدی بر فرادولتی بودن، فرا ملی بودن و فرا اسلامی بودن دارد و در واقع ایجاد شبکه ای دفاعی و همه جانبه به مثابه استفاده از تمامی ظرفیت های فرا زمانی و فرامکانی دنیای اسلام می باشد (گنجی، ۱۳۸۷: ۷).

پیشنهاد های راهبردی برای مقابله با جنگ نرم دشمن

جمهوری اسلامی از دهه دوم انقلاب اسلامی، با تهاجم فرهنگی مواجهه گردید و این تهاجم به شیخون فرهنگی، قتل عام فرهنگی و تهدید نرم تبدیل شده و در نهایت با تشکیل جبهه ناتوی فرهنگی از سوی غرب علیه جمهوری اسلامی و فتنه های اخیر، جنگ نرم آغاز شد. مشروعیت زدایی از نظام اسلامی مبتنی بر محوریت ولایت فقیه در فضای اجتماعی، هدف اصلی از این جنگ نرم است. دشمنان تلاش می کنند در این جنگ، پشتوانه مردمی نظام اسلامی را از آن بگیرند و برای رسیدن به این مقصد، ایجاد تغییر در باور ها، اعتقادات و نگرش های مردم را دنبال می کنند. برای مقابله با جنگ نرم باید راهبرد اصلی دشمنان را شناسایی کرد و متناسب با هر یک، راهبردهایی را تنظیم نمود.

سه راهبرد اساسی از سوی دشمنان داخلی و خارجی و در مجموعه حوادث سال های اخیر برای مقابله با نظام دینی از طریق جنگ نرم طراحی شده است:

۱- راهبرد واتیکانیوانسیون، در این راهبرد با حفظ شکل و صورت دین و حتی حفظ صورت نظامی دین، تلاش می شود تاهر حوزه در عرصه سیاست و حکومت مستقل گردند (جدایی دین از سیاست)؛

۲- راهبرد اباحه گری؛

۳- نفاق جدید و حوادث پس از انتخابات سال ۸۸ که باید از طریق بصیرت افزایی و تفکر بسیجی به مقابله با آن برخاست. برای پاسخ به این سؤال توجه به پیشنهاد های زیر ضروری است که هر نیرو با تشکیلات عمل کننده، در مرحله اول باید دو مسئله اساسی را

برای خود حل کند.

۱- چه نقشی باید ایفا کرد؛ یعنی در نبرد نرم از او چه کاری برخاسته است و چه توانی را می تواند به میدان بیاورد و چه وظیفه ای را باید دنبال کند؟

۲- برای انجام نقش اساسی خویش چه ویژگی هایی را باید کسب نماید؟ آمادگی های لازم برای این نبرد نرم چیست و چگونه حاصل می شود؟

برای پاسخ به سؤال دوم باید هر فرد انقلابی و مبارز در چهار حوزه مسلح و آماده شود:

۱- حوزه معرفت؛ ۲- حوزه مهارت؛ ۳- حوزه بصیرت با مجهز شدن به تفکر و فرهنگ بسیجی؛ ۴- اطاعت پذیری از ولایت فقیه و مسیر حق.

۱- در حوزه معرفت باید مبانی اعتقادی، بینشی، معرفت شناسی و هستی شناسی مقاوم و تقویت شود تا فرد مبارز در هنگام رهایی در بین قرائت ها و تفکرات مختلف دچار حیرت و سردرگمی نشود.

۲- در حوزه مهارت باید راهکنش ها و روش های مبارزه آموخته شود، مگر نه این است که دنیای غرب امروز از کانال آموزشی، خبرنگاری، همایش ها و... اهداف نرم خود را دنبال می کند. نیروهای مؤمن و انقلابی باید ابزار های مبارزه جدید در این صحنه از قبیل اقدام رسانه ای، فناوری رسانه ای، مهارت نویسندگی، مهارت محاوره، تسلط بر امکانات دیجیتال، سمعی و بصری، اینترنت، روش های مطالعه و تحلیل و... را فرا گیرند.

۳- حوزه بصیرت باید نیروهای مؤمن سه عرصه جغرافیایی را مورد تعقیب، مطالعه و دقت قرار دهند.

الف- عرصه بین المللی: امروزه نهادهای بین المللی ابزار نظام سلطه اند و باید نیروی های مؤمن این عرصه را هوشمندانه تعقیب و راهبردهای نظام سلطه را به صورت مستمر بازخوانی و راهکنش های مقابله با آن را طراحی کنند.

ب- عرصه دانشگاه: متأسفانه دانشگاه با همه خوبی و ظرافتی که دارد، امروزه پایگاه مخالفان فکری نظام است و زمینه روشنفکری در دانشگاه ها، نمایان است. حضرت امام (ره) منشأ همه تحولات را در دانشگاه می داند. بنابراین، خواستگاه اصلی نبرد نرم در کشورمان درون

دانشگاه است و برای مقابله با آن باید جریانات نو ظهور و کهنه را بشناسیم و برای مقابله فکری با آن و افشای ماهیت پوشالی آنان برنامه داشته باشیم. به تعبیر مقام معظم رهبری، استادان دانشگاه ها، افسران جوان جنگ نرم هستند.

ج- عرصه ملی، عرصه دانستن است و برای دفاع نرم از انقلاب اسلامی باید اشراف بر جریان های سیاسی درون و برون حاکمیت، توجه به مسائل قومی و تحرکات دشمن، توجه به جهت گیری های رهبری، شناخت حوزه فشار دشمن و چالش های انقلاب اسلامی را به عنوان اولویت مد نظر قرار داشت.

۴- اطاعت پذیری از ولی فقیه (ولایت محوری)

علاوه بر موارد یاد شده محورهای مورد اشاره در زیر می تواند به عنوان پیشنهاد کاربردی مورد توجه مسئولان قرار گیرد. (گنجی، ۱۳۸۷: ۸).

۱- استقرار مدیریت بسیجی و مجهز شدن مدیران به تفکر و فرهنگ بسیجی:

تفکر بسیجی به عنوان راهکار میانبر برای توسعه و پیشرفت همه جانبه در کشور با مجهز شدن مدیران و آحاد جامعه به این تفکر به عنوان زیرمجموعه مدیریت اسلامی می نگرد.

۲- تولید علم و فناوری نوین:

عصر امروز در نظام جهانی، عصر دانایی و مبتنی بر دانش محوری است و هر کشوری که توانایی تولید علم داشته باشد، در عرصه های بین المللی موفق است. این پروسه در چشم انداز ۲۰ ساله و تحت عنوان جنبش نرم افزاری تولید علم بنا بر منویات و خواست مقام معظم رهبری گنجانده شده است و در راه اجرایی نمودن آن از طریق تهیه نقشه جامع علمی کشور و تولید علم در زمینه های نانو، هسته ای، هوافضا قدم هایی برداشته شده اما تا رسیدن به اهداف مورد نظر مقام معظم رهبری، توان بایسته و شایسته رami طلبد تا با مجهز شدن به علم و دانش بومی، بتوان کشور را از تهدیدات فراروی در این عرصه بیمه کرده امنیت نرم را با ظهور قدرت نرم در عرصه های علمی در جامعه به وجود آورد.

۳- توجه به گفتمان انقلاب، حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله العالی):

توجه به فرهنگ اسلامی و انقلابی متناسب با گفتمان حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری، زمینه

سازشکل گیری ویژگی هایی چون: دینداری، پرنشاط بودن، شادابی، پرامید بودن، پرکاری، داشتن روح ایثار و گذشت، شجاع و نترس بودن و... در مدیران می شود تا به جای سیاست های تنش زا و منفعلانه، با روحیه تهاجمی و فعالانه در عرصه های جهانی حضور یابند و در مقابل دشمنان اسلام با قاطعیت ایستادگی نمایند.

۴- کادر سازی برای مقابله با جنگ سایبری دشمن:

فعال سازی و مقابله با تهدیدات نرم رسانه ای از طریق کادر سازی و آموزش مدیران و برتری راهبردی برای به دست آوردن اطلاعات از دشمن در جنگ سایبری و فضای مجازی به عنوان تهدید کننده افکار عمومی و مجموعه کارکنان دولتی.

۵- توجه به مراحل انقلاب از منظر مقام معظم رهبری از نظر شکل گیری و نوع تهدید شناسی برای مقابله با دشمن.

مراحل انقلاب از منظر مقام معظم رهبری (کارنامی، ۱۳۸۹: ۳۰)

مراحل انقلاب	عنوان	سال	عنوان تهدید	مصادیق تهدید
مرحله اول	انقلاب اسلامی	۱۳۶۸-۱۳۵۸	تهدید سخت و نیمه سخت	جنگ تحمیلی و غایله ها، ترورها و...
مرحله دوم	نظام اسلامی			
مرحله سوم	حکومت اسلامی	۱۳۷۶-۱۳۶۸	تغییر رفتار فردی	سکولار نمودن و دست نشاندگی نمودن مدیران و...
مرحله چهارم	کشور اسلامی	۱۳۷۶ تاکنون	تغییر رفتار گروهی و باورسوزی	ایجاد شبهه و تبدیل یقین به شکایت و...
مرحله پنجم	تمدن اسلامی	اعتقاد موعود گرا و انتظار ظهور حضرت قائم (عج)	تغییر رفتار زیست جمعی	تغییر رفتار کشورها و عدم همسویی آنها با انقلاب اسلامی

۶- توجه به نقش بسیج به عنوان تولیدکننده امنیت نرم :

توجه به نقش تفکر و فرهنگ بسیجی در میان مدیران دولتی به عنوان گسترده ترین سازمان انسانی غیردولتی و متعالی ترین سرمایه اجتماعی که از قومیت ها، فرهنگ ها و بخش های گوناگون اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، امنیتی و... تشکیل شده است، از جایگاه ویژه ای برخوردار است. برای مشارکت همگانی در قدرت و تصمیم گیری، ضرورت انسجام و ثبات داخلی در تمامی عرصه ها، آسیب شناسی چالش قومیت گرایی بر امنیت ملی و هدایت غیر متمرکز قومیت ها و نژادها باید، از نیروی بسیج به عنوان مجموعه تولیدکننده امنیت نرم افزاری استفاده کرد.

۷- جذاب سازی فرهنگی بومی در نقطه مقابل ناتوی فرهنگی:

یکی دیگر از روش های نرم افزاری در برابر تهدیدات را می توان جذاب سازی فرهنگ بومی دانست. تحلیل گران از قدرت نرم به مثابه جذابیت فراملی فرهنگ بهره گیری از نهادها تاکید دارند. از روش های تحقق آن، بهینه سازی قالب ادراکی از نشانه های فرهنگ بومی دانست. اگر فرهنگ بومی در برابر موج جهانی شدن کار ویژه و مطلوبیت خود را از دست بدهد، در آن شرایط، طبیعی است که جاذبه چندانی برای تأثیرگذاری بر روح تفکر و تمایلات عمومی جامعه نخواهد داشت. جذاب سازی فرهنگ بومی از کارکردهای مدیریت دولتی است که زمینه سازی برای بازتولید هنجارهای بومی و هدایت رفتار جمعی را جهت تحقق امنیت نرم در جامعه را شامل می شود (کارنامی، ۱۳۸۹: ۳۱).

ارائه راهکار برای مقابله با جنگ نرم:

۱- حساسیت و هوشیاری؛ ۲- تهیه مقالات، کتاب ها و آثار هنری در تبیین اسلام و افشای توطئه های دشمن توسط نویسندگان و هنرمندان؛ ۳- خنثی کردن با قدرت و صلابت خود؛ ۴- مراقبت نفوذی های دشمن، شایعه پراکنان و خناسان پنهان و آشکار؛ ۵- خنثی سازی و مقابله توسط مسئولان کشور با خیال راحت و حواس جمع و با قدرت؛ ۶- برنامه ریزی متناسب با دشمنی و خصومت دشمن؛ ۷- مقابله به مثل با نبرد فرهنگی؛ ۸- شناخت دشمن و فرمانبری از فرمانده فرهنگی؛ ۹- حفظ آثار، شعایر، ظواهر و نمای اسلامی جامعه؛ ۱۰- کار ایجابی، کار فرهنگی صحیح است؛ ۱۱- معارضه شایسته با تهاجم فرهنگی غرب در صدور نامه های رسانه های عمومی کشور؛ ۱۲- بیداری در سنگر تهاجم فرهنگی؛ ۱۳- امر به معروف و نهی از منکر؛ ۱۴- مجاهدت، مقاومت و ایستادگی؛ ۱۵- سیاستگذاری و هدایت سازمان یافته؛ ۱۶- در همه برنامه ها جهت کلی مقابله با تهاجم تبلیغات، فرهنگی و خبری استکبار می باشد؛ ۱۷- ایمان، تقوا و عمل صالح؛ ۱۸- اصلاح فرهنگ عمومی کشور؛ واپایش فرهنگ عمومی کشور؛ ۲۰- جهاد فرهنگی در میدان فرهنگی (فرهنگ رزمندگی و جهاد)؛ ۲۱- حمله کردن، بهترین راه برای متوقف کردن حمله دشمن و برهم زدن آرایش او؛ ۲۲- تمسک به فرهنگ خودی؛ ۲۳- امنیت فرهنگی؛ ۲۴- اقتدار فرهنگی؛ ۲۵- تقویت ایمان، آگاهی و نگاه تیز بین به سرانگشتان فعال و خیانتکار دشمن؛ ۲۶- لزوم هوشیاری ملت و مسئولان به طور مضاعف؛ ۲۷- تهاجم به نقاط ضعف دشمن و استفاده از حوادث گذشته برای تبیین تهدیدهای آینده و حوادث در شرف تکوین؛ ۲۹- آزادی بیان در چهارچوب قانون؛ ۳۰- تولید نظریه در چهارچوب اسلام؛ ۳۱- ارتقای معرفت دینی روشن بینانه؛ ۳۲- رفتار دینی مخلصانه؛ ۳۳- ریشه دار کردن شناخت و باور به ارزش ها و بنیان های فکری انقلاب و نظام اسلامی؛ ۳۴- مصونیت دادن به ذهن جامعه از تأثیر مخرب تهاجم فرهنگی دشمن؛ ۳۵- اقتدار علمی، ایجاد همگرایی عمومی و فضای همکاری، محبت و وحدت در درون کشور و میان مردم؛ ۳۷- آگاه سازی نسبت به مقوله های حساس مثل علم، امنیت، پرورش نخبگان، اقتدار ملی، کار و ابتکار گره

گشا و پیش برنده؛ ۳۸ - اتحاد عمومی مردم؛ ۳۹ - حفظ مرزهای ایمانی و مرزهای روحی خودمان؛ ۴۰ - تبیین توسط نخبگان و خواص مثل عمار یاسر؛ ۴۱ - به میدان آوردن تمام عیار هنر؛ ۴۲ - بصیرت؛ ۴۳ - حضور بسیج در صحنه؛ ۴۴ - تبلیغ جریان ساز و گفتمان ساز.

نتیجه‌گیری

استقرار تفکر بسیجی (مدیریت بسیجی) در بدنه نهادها و سازمان‌ها به عنوان خلق‌کننده بصیرت در جامعه در مقابله با جنگ نرم دشمن از جمله راهبردی است که می‌تواند نقشه راه تمام عوام و خواص باشد. فایق آمدن بر جنگ نرم و توجه به لایه‌های جنگ نرم دشمن چون: جریحه دار کردن احساسات، عواطف، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای مهم جامعه از طریق مدیریت بر ادراکات، احساسات و باور سازی در مقابل باورسوزی دشمن، از الزامات بصیرت است. داشتن بصیرت و هوشمندی، تقویت باورهای دینی و انگیزه بالای معنوی، کادرسازی برای آینده کشور، ولایت‌مداری، مجهز شدن به تفکر و فرهنگ بسیجی، داشتن کانال‌های ارتباطی چندگانه و نفوذ فکری در عرصه‌های داخلی و خارجی، ایجاد گفتمان‌های خبری رسانه‌ای به زبان‌های مختلف، افزایش فرهنگ کتاب‌خوانی و پژوهش محوری، توجه به برخی سازمان‌های غیردولتی مغرض، رصد مطبوعات محلی و ملی، افزایش امید به زندگی در جامعه و... قابل جمع بوده و می‌تواند دولت‌مردان و مدیران کشور در زمینه تولید امنیت نرم در نقطه مقابل جنگ نرم به این شاخصه‌ها توجه داشته باشند.

در این مقاله ابتدا به معنی و مفهوم بصیرت از دیدگاه حضرت امام علی (ع)، مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) و رفتارخواص به عنوان افراد تأثیرگذار با داشتن نقش محوری در هدایت افکار عمومی در صورت داشتن بصیرت و یا گمراه کردن افکار عمومی در صورت نداشتن بصیرت، مؤلفه و کارکردهای بصیرت و زمینه شکل‌گیری و شیوه مبارزه با فتنه‌گران پرداختیم. در بخش دوم مقاله چیرستی و چرایی، تاریخچه، معنی و مفهوم، نیازمندی جنگ نرم و همچنین جنگ نرم ویژگی آن از منظر امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) مورد بررسی قرار گرفت تا در شناسایی و خطوط جنگ نرم دشمن که عقاید، احساسات و

ارزش های جامعه را مورد هدف قرارداده است، دچار اشتباه نشده خطوط قرمز جمهوری اسلامی در جنگ نرم را شناسایی کنیم که این امر با مجهز شدن به تفکر و فرهنگ بسیجی محقق خواهد شد و بصیرت افزایی یکی از شاخص های اساسی آن بوده که در بخش سوم مقاله به مؤلفه و شاخص های بسیج در ابعاد سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، نظامی و... اشاره شد و جایگاه راهبردی تفکر بسیج در عرصه دفاع همه جانبه از انقلاب اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان پیشنهادهای کاربردی بر مبنای ولایت محوری و تکلیف گرایی و راهکارهای نرم افزاری برای مقابله با جنگ نرم ارائه شده است.

منابع و مآخذ

الف- کتاب:

- ۱- نهج البلاغه
- ۲- صحیفه نور حضرت امام خمینی (ره)
- ۳- افتخاری، اصغر (۱۳۸۷)؛ فرهنگی شدن امنیت رویکرد نرم افزارانه؛ تهران: مرکز مطالعات بسیج.
- ۴- جوادی آملی (۱۳۷۲)؛ عرفان و حماسه؛ چاپ اول؛ قم: مرکز فرهنگی.
- ۵- جمعی از نویسندگان (۱۳۸۷)؛ بصیرت ۱؛ جلد اول؛ انتشارات اداره تبلیغات.
- ۶- جمعی از نویسندگان (۱۳۸۸)؛ بصیرت ۲؛ جلد دوم؛ انتشارات اداره تبلیغات.
- ۷- دلشاد تهرانی، مصطفی (۱۳۷۷)؛ دولت آفتاب اندیشه سیاسی و سیره حکومتی علی (ع)؛ تهران: خانه اندیشه جوان.

ب- مجله و روزنامه

- ۸- اصغری، حسین (۱۳۸۸)؛ منابع بصیرت از دیدگاه حضرت علی (ع)؛ ۱۴ اسفند، به شماره ۳۶۰۹؛ روزنامه جوان.
- ۱۰- جمشیدیان (۱۳۸۸)؛ همایش امنیت نرم "بر اساس دست نوشته ها.
- ۱۱- تولایی (۱۳۸۷)؛ "سمینار" بر اساس دست نوشته ها در مشهد مقدس سال ۱۳۸۷.
- ۱۲- حسینی، رضا؛ بسیج و سرمایه اجتماعی "قدرت نرم؛ ج؛ تهران: ۲ پژوهشکده مطالعات بسیج دانشگاه امام صادق (ع).
- ۱۳- رشوند، حسن (۱۳۸۸)؛ بسیج و تهدید نرم؛ امید انقلاب؛ شماره ۲۸.
- ۱۴- ربیعی؛ علی (۱۳۸۲)؛ امنیت ملی مفهومی در حال تکوین؛ مجله سیاسی - اقتصادی، شماره ۱۹۸ و ۱۹۷؛ تهران.
- ۱۵- روزنامه جوان (۸۹/۰۲/۲۹)؛ بازخوانی فرمایش مقام معظم رهبری؛ شماره ۳۱۰۲۰.
- ۱۶- سعیدی، آیت الله علی (۱۳۸۸)؛ فرهنگ پاسداری؛ ماهنامه فرهنگی - اجتماعی؛ تهران: انتشارات تبلیغات

۱۷- قریب، حسین (۱۳۸۰)؛ جهانی شدن و چالش های امنیتی ایران؛ اطلاعات سیاسی - اقتصادی.

۱۸- گنجی، عبدالله (۱۳۸۷)؛ نیازمندی جنگ نرم؛ صبح صادق؛ شماره ۴۶.

۱۹- گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس شورای اسلامی فروردین (۸۸۹/۱/۳۰)؛ روزنامه جوان؛ شماره ۲۱۰۳.

۲۰- مهری کارنامی، (۱۳۸۸)؛ محمد "چالش های مدیریت دولتی در امنیت پایدار بار و بکر دبه امنیت نرم؛ همایش امنیت نرم؛ تهران.

۲۱- هفته نامه صبح صادق (۷ ماه ۸۸)؛ شماره ۴۳۱.

۲۲- یوسفیان، نعمت الله (۱۳۸۶)؛ التزام عملی به ولایت فقیه؛ فصلنامه آموزش؛ شماره ۲۵.